

VIRU-NIGULA VALLA JÄÄTMEKAVA 2025-2030

Tartu 2025

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Jäätmekäitluspoliitika	5
1.1. Euroopa Liidu jäätmekäitluspoliitika.....	5
1.2. Eesti jäätmekäitluspoliitika	7
1.3. Viru-Nigula valla jäätmehooldust suunavad dokumendid	11
2. Jäätmehoolduse hetkeolukord Viru-Nigula vallas	13
2.1. Tekkivate jäätmete kogused, kogumine, käitlemine ning hinnang jäätmevoogudele tulevikus.....	13
2.2. Olemasolevad jäätmete kogumissüsteemid ja korraldatud jäätmevedu.....	35
2.3. Käitlemistaristu	38
2.4. Jäätmehoolduse rahastamine	39
2.5. Jääkreostusobjektid ja suletud prügilad	39
2.6. Teavitamiskampaaniate korraldamine	40
2.7. Hinnang eelmise jäätmekava raames seatud eesmärkide täitmisele	40
2.8. Jäätmehoolduse probleemid	41
3. Jäätmehoolduse arendamise eesmärgid ja tegevused	42
3.1. Korduskasutuse edendamine ning jäätmetekke vältimine	42
3.2. Jäätmete liigiti kogumise arendamine, jäätmete ringlussevõtt ja ladestamise vähendamine.....	43
3.2.1. Biojätmed.....	44
3.2.2. Pakendijätmed.....	45
3.2.3. Tekstiilijätmed	46
3.2.4. Muud tavajätmed	47
3.2.5. Ehitus- ja lammutusjätmed.....	47
3.2.6. Ohtlikud jätmed ja probleemtoodetest tekkinud jätmed.....	48
3.2.7. Korraldatud jäätmeveo arendamine	48
3.2.8. Koostöö teiste kohaliku omavalitsuse üksustega	51
3.2.9. Jäätmehoolduse rahastamine.....	52
3.2.10. Teavitustöö	53

3.3. Prügistamise, sealhulgas mereprügi vältimise, vähendamise ja koristamise meetmed ning jääkreostusobjektide korrastamine	53
4. Jäätmekava rakendamise keskkonnamõju	55

Lisa 1. Tegevuskava

Sissejuhatus

Kohaliku omavalitsuse jäätmekava on kohaliku tasandi jäätmehoolduse arengudokument. Jäätmekava koostamisel ja uuendamisel juhindutakse õigusaktidest ja riiklikust jäätmekavast, seatakse kohaliku tasandi jäätmevaldkonna arendamise eesmärgid ning koostatakse tegevuskava.

Viru-Nigula valla 2025-2030 eesmärk on valla jäätmehoolduse ajakohastamine ning edasiarendamine. Jäätmekava koostamisel ja eesmärkide seadmisel on lähtutud riigi jäätmekavas seatud eesmärkidest, meetmetest ja sihttasemetest ning jäätmeseaduses toodud jäätmehoolduse arendamise (§ 39) ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava (§ 42) nõuetest. Muuhulgas on võimalusel välja toodud jäätmereformiga (jäätmekava koostamise hetkel oli eelnõu (21.03.2025) staadiumis) planeeritud muudatused, sh kohaliku omavalitsuse jäätmekavale esitatavad nõuded. Käesolev jäätmekava käsitleb jäätmeseaduse reguleerimis- ja kohaldamisalasse kuuluvaid jäätmeid.

Jäätmekava põhiosas on kirjeldatud Viru-Nigula valla jäätmehoolduse hetkeolukorda, toodud välja jäätmehoolduse arendamise eesmärgid ja jäätmekava rakendamise keskkonnamõju selgitus. Lisana on toodud jäätmekava perioodi tegevuskava (lisa 1).

Jäätmekava koostas Alkranel OÜ.

1. Jäätmekäitluspoliitika

1.1. Euroopa Liidu jäätmekäitluspoliitika

Jäätmekäitluspoliitika põhiline eesmärk on vähendada jäätmetest tulenevaid keskkonnamohte, säästa energiat ja ressursse. Euroopa Liidu jäätmekäitluspoliitika seab liikmesriikidele ühtsed põhimõtted nende eesmärkide saavutamiseks läbi mitmete keskkonnamohtude strateegiate ja direktiivide. Peamine jäätmekäitlust suunav õigusakt on jäätmedirektiiv (2008/98/EC), mille alusel tuleb jäätmete käitlemisel lähtuda **jäätmehierarhiast** ehk põhimõttest viia jäätmekäitluse mõju keskkonnale võimalikult väikseks, eelistades hierarhias kõrgemal olevaid lahendusi (Joonis 1). Kõige prioriteetsem on jäätmetekke vältimine ja jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamine ning vältida tuleks jäätmete taaskasutamist ilma ringlussevõtuta ja prügilasse ladestamist.

JOONIS 1. JÄÄTMEHIERARHIA (KLIIMAMINISTEERIUM)

Teine oluline Euroopa Liidu keskkonna-, sh jäätmepoliitika põhimõte on **saastaja maksab põhimõte**, mille kohaselt jäätmete kõrvaldamise kulud peab kandma jäätmete tekitaja. Seda põhimõtet kohaldades on saastajad enda poolt põhjustatud saaste eest vastutavad ning sellega motiveeritakse neid vältima keskkonna kahjustamist. Saastaja maksab põhimõtte edasiarenduseks on **laiendatud tootjavastutus**, mis tähendab, et tootja vastutab toote eest alates selle valmistamisest ja/või turule laskmisest kuni selle jäätmeteks muutumiseni ning kuni need jäätmed lakkavad olemast jäätmed.

Euroopa Liit on kehtestanud mitmeid jäätmete teket, käitlemist ja kõrvaldamist suunavaid direktiive: prügilate (1999/31/EC), pakendite ja pakendijäätmete (94/62/EC), patareide ja akude (2006/66/EC), autoromude (2000/53/EC) ning elektroonikaromude (2012/19/EU) kohta. 2019. aastal jõustus nn ühekordse plasti direktiiv (2019/904/EC) teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, mis puudutab toidu- ja joogipakendeid, pakke ja pakkematerjale, joogitopse, söögiriistasid, taldrikuid ja teisi plasti sisaldavaid ühekordselt kasutatavaid plasttooteid. Euroopa Liidu direktiivid seavad liikmesriikidele taaskasutamiseks ja ringlussevõtuks sihtarvud (Tabel 1).

TABEL 1. JÄÄTMEVALDKONNA SIHTARVUD EUROOPA LIIDU DIREKTIIVIDEST

Eesmärk	Sihtarv				Direktiiv
	2020	2025	2030	2035	
Olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamine ja ringlussevõtt	50%	55%	60%	65%	Jäätmedirektiiv
Aastaks 2030 tuleb toidujäätmete teket vähendada toidutööstuses- ja tootmises 10% ning kaubanduses ja kodumajapidamises 30% võrreldes 2020 aastaga					
1. jaanuarist 2025 tekstiili liigiti kogumine					
1. jaanuarist 2025 kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmefraktsioonide eraldi kogumine, et tagada nende töötlemine nii, et need ei saastaks olmejäätme vooge					
Pakendijäätmete taaskasutamine	60%				Pakendidirektiiv
Pakendijäätmete ringlussevõtmise, sh:		65%	70%		
Klaas	70%	70%	75%		
Paber- ja kartong	70%	75%	85%		
Mustmetall		70%	80%		
Alumiinium		50%	60%		
Plast	45%	50%	55%		
Puit	20%	25%	30%		
Aastaks 2020 ei tohi prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas biolagunevaid jäätmeid olla üle 20 massiprotsendi					Prügiladirektiiv
Liikmesriigid püüavad tagada, et alates 2030. aastast ei võeta prügilasse vastu ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivaid jäätmeid, eelkõige olmejäätmeid, välja arvatud jäätmed, mille puhul prügilas ladestamine annab direktiivi 2008/98/EÜ artikli 4 kohaselt parima keskkonnamõju					
2020. aastaks ehitus- ja lammutusjäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamine, ringlussevõtt ja muu taaskasutamine vähemalt 70% massist					Jäätmedirektiiv
Patareide ja akude ringlussevõtmise: - pliipatareide ja -akude ringlussevõtt keskmiselt 65 massiprotsendi ulatuses, sealhulgas sisalduva plii võimalikult kõrgemal tasemel ringlussevõtt, mis on ilma ülemääraseid kulutusi tegemata tehniliselt teostatav; - kaadmiumnikkelpatareide ja -akude ringlussevõtt keskmiselt 75 massiprotsendi ulatuses, sealhulgas sisalduva kaadmiumi kõrgemal tasemel ringlussevõtt, mis on ilma ülemääraseid kulutusi tegemata tehniliselt teostatav;					Patareide ja akude direktiiv

Eesmärk	Sihtarv				Direktiiv
	2020	2025	2030	2035	
- muude patarei- ja akujäätmete ringlussevõtt keskmiselt 50 massiprotsendi ulatuses					
Kategooriatesse soojusvahetusseadmed või suured seadmed kuuluvate elektroonikaromude puhul: - 85 % taaskasutatakse; - 80 % valmistatakse ette korduskasutamiseks ja võetakse ringlusse					Elektroonika-romude direktiiv
Kategooriasse ekraanid, kuvarid ja suurema kui 100 cm ² ekraaniga varustatud seadmed kuuluvate elektroonikaromude puhul: - 80 % taaskasutatakse; - 70 % valmistatakse ette korduskasutamiseks ja võetakse ringlusse					Elektroonika-romude direktiiv
Kategooriasse väikesed seadmed või väikesed infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm) kuuluvate elektroonikaromude puhul: - 75 % taaskasutatakse; - 55 % valmistatakse ette korduskasutamiseks ja võetakse ringlusse					Romusõidukite direktiiv
Kategooriasse lambid kuuluvate elektroonikaromude puhul 80 % võetakse ringlusse					
Hiljemalt 1. jaanuariks 2015 suureneb kõigi kasutuselt kõrvaldatud sõidukite korduv- ja taaskasutamine aastas vähemalt 95 % sõiduki keskmisest massist. Sama tähtaja jooksul tõuseb aastane korduvkasutus ja ringlussevõtt vähemalt 85 % sõiduki keskmisest massist					Romusõidukite direktiiv

1.2. Eesti jäätmekäitluspoliitika

Eesti keskkonnapoliitika lähtub Euroopa Liidu keskkonnapoliitikast ning riigi jäätmekäitluspoliitika eesmärk on saavutada Euroopa Liidus kokkulepitud eesmärgid.

Eesti jäätmepoliitika elluviimiseks on koostatud riigi jäätmekava 2023-2028¹ ja jäätmekava rakenduskava, mille strateegiline eesmärk on jäätmehierarhia põhimõtte rakendamine ja ringmajandusele ülemineku soodustamine tõhusama ja efektiivsema jäätmekäitluse abil. Riigi jäätmekavas on toodud eelmise jäätmekava perioodi (2014-2020) eesmärkide täitmise hinnang:

- **I strateegilise eesmärgi täitmine - vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust.** Eesmärgi täitmiseks koostati jäätmetekke vältimise programm. Jäätmetekke vältimise eesmärgid 2020. aastaks olid olmejäätmete tekke iga-aastane kasvuprotsent alla ½ SKP kasvuprotsendist ja pakendijäätmete tekke kasvuprotsent alla ⅔ SKP kasvu-protsendist. Sihttasel olmejäätmete osas ei saavutatud, tekke kasvuprotsent oli ½ SKP kasvuprotsendist,

¹ <https://kliimaministeerium.ee/jaatmekava>

aga mitte veel alla selle. Pakendijäätmete teke oli ¼ SKP kasvuprotsendist, seega eesmärk täideti. Olulisemate tulemustena märgiti, et olmejäätmete liigiti kogumise tase on tõusnud 2020. aastal 31%-ni, inimeste teadlikkus jäätmevaldkonna teemadest on tõusnud ning jagamismajandus ja asjade korduskasutus on tõusuteel.

- **II strateegilise eesmärgi täitmine - võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel.** Teise strateegilise eesmärgi puhul liikusid osa suuremate jäätmevoogude (olmejäätmed ja pakendijäätmed) indikaatorid aastaks 2020 sätestatud sihttasemetest kaugemale. Olmejäätmete ringlussevõtt ja energiakasutus oli aasta-aastalt vähenenud ning üha rohkem jäätmeid suunati prügilatesse ladestamisele. Pakendijäätmete ringlussevõtu sihttase oli 60%, 2020. aastal võeti ringlusse 71%. Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu tase püsis 2011. aasta baastaseme lähedal ning jäi 3%-ga sihttasemest 13% kaugemale. Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal oli 87%, mis ületas sihttasest 75%. Olulisemad tulemused olid toetusmeetmete rakendamine, uute jäätmejaamade rajamine ning kõikides omavalitsuses korraldatud jäätmeveo süsteemi rakendamine.
- **III strateegilise eesmärgi täitmine - vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.** Eesmärk täideti. Kõik suletud prügilad on korrastatud ning toimus korrastatud prügilate järelhooldus ja seire. Aastatel 2018–2020 rahastati keskkonnaprogrammist maastikupilti kahjustavate lagunenenud ehitiste lammutamise projekte ca 950 000 euro ulatuses, lisaks toetati projekte hüljatud ohtlike jäätmete koristamiseks. Olulisemate tulemustena märgiti, et järelevalvele on pööratud rohkem tähelepanu, viidi läbi põlevkivituhkade uuring, mille alusel suur osa neist ei liigitu ohtlikeks jäätmeteks ning seati jäätmete ladustamise tagatis jäätmekäitlejatele ja loodi keskkonnainfosüsteem KOTKAS.

Riigi jäätmekava 2023-2028 põhineb kolmel strateegilisel eesmärgil:

- 1) kestlik ja teadlik tootmine ja tarbimine ning jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine;
- 2) ohutu materjaliringluse suurendamine;
- 3) jäätmekäitlusest tulenevate mõjudega arvestamine nii inim- kui ka looduskeskkonnale tervikuna.

Riigi jäätmekavas on lisaks direktiivide eesmärkidele (Tabel 1) välja toodud ringlussevõtu sihtarvudele esitatud järgmised jäätmete ringlussevõtu sihtarvud:

- 1) ringleva materjali määr – algtase 17% (2020), sihttase 25% (2028);

- 2) korduskasutatava pakendi osakaal turule lastud pakenditest –algfase 0% (2020), sihtfase 10% (2028);
- 3) olmejäätmete ringlussevõtt – algfase 29% (2020), sihtfase 58% (2028);
- 4) pakendijäätmete ringlussevõtt – algfase 66% (2019), sihtfase 70% (2028);
- 5) tavajäätmete hulka kuuluvate ehitus- ja lammutusjäätmete (välja arvatud kivid ja pinnas ning süvenduspinnas) ringlussevõtt - algfase 5% (2020), sihtfase 40% (2028);
- 6) ohtlike jäätmete taaskasutus – algfase 48% (2020), sihtfase 55% (2028);
- 7) elektri ja elektroonikajäätmete kogumise määr - algfase 64% (2019), sihtfase 85% (2028);
- 8) patarei- ja akujäätmete kogumise määr - algfase 29% (2019), sihtfase 65% (2028).

Riigi tasandil reguleerivad jäätmehooldust peamiselt järgmised õigusaktid: keskkonnaseadustiku üldosa seadus, tööstusheiteadus, jäätmeseadus, pakendiseadus ja nende rakendusaktid, mis sätestavad nõuded ja kohustused jäätmete tekitamisele, kogumisele, käitlemisele ja kõrvaldamisele.

2024. aastal algatati **jäätmereform**², mis näeb ette kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduse korralduse muutmist. Kohalikku omavalitsust puudutavad järgmised põhilised muudatused:

- kohalikule omavalitsusele kehtestatakse olmejäätmete (sh olmes tekkinud pakendijäätmete) ringlussevõtu või liigiti kogumise sihtarv. Jäätmereformi eelnõu (21.03.2025 seisuga) kohaselt tagab kohaliku omavalitsuse üksus 2026. aastal vähemalt 66 protsendi oma territooriumil kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumise. Kohustus suureneb igal järgmisel aastal 1 protsendi võrra eelmise aasta aluseks olevast määrast kuni 75 protsendini 2035. aastal.
- sihtarvu kohustuse täitmiseks rakendatakse jäätmetasu;
- muudetakse korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimist ning korraldust.

Jäätmekava koostamise hetkel on jäätmereformi eelnõu saadetud avalikule kooskõlastusringile, jäätmereformi regulatsiooni peaks jõustuma 2025. aastal. Jäätmereformi jõustumisel tuleb kohaliku omavalitsuse roll ja ülesanded üle vaadata ning vajadusel muuta valla jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja.

Jäätmehoolduse elluviimine Eestis toimub kolmel erineval tasandil:

Kohaliku omavalitsuse tasand

Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult

² <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmed/jaatmereform>

suures ulatuses. Kohaliku omavalitsuse üksus peab korraldama vähemalt paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmete ning kodumajapidamises tekkinud ohtlike jäätmete liigiti kogumise, alates 31.12.2023 biojäätmete tekkekohalt eraldi kogumise ning alates 01.01.2025 tekstiilijäätmete liigiti kogumise. Kohaliku omavalitsuse ülesannete hulka kuulub nii jäätmete liigiti kogumise ja käitlemise arendamine, elanikkonna teadlikkuse tõstmine kui ka järelevalve jäätmehoolduse üle.

Viru-Nigula vallas korraldab jäätmehooldust Viru-Nigula vallavalitsuse majandus- ja arendusosakond. Viru-Nigula vald osaleb Lääne-Viru Jäätmekeskuse töös, mis on Lääne-Viru maakonna omavalitsuste poolt loodud maakonna jäätmekäitluse koordineerimiseks.

Kohalik omavalitsus peab koostama oma tegevuse kavandamiseks **jäätmekava**, kus käsitletakse jäätmehoolduse olukorda, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning eesmärkide saavutamise meetmeid. **Jäätmehoolduseeskirjaga** määratakse nõuded jäätmehoolduse korraldamiseks KOV-i territooriumil.

Ettevõtte, asutuste ja elanike vastutus

Ettevõtted, asutused ja elanikud ehk jäätmevaldajad vastutavad oma jäätmete tekitamise eest ning nende jäätmete nõuetekohase kogumise ja käitlejale üleandmise eest. Jäätmevaldajal peab olema ülevaade tema valduses olevate jäätmete liigist, hulgast ja päritolust, jäätmekäitluse seisukohalt olulistest omadustest ning jäätmetest tulenevast ohust tervisele, keskkonnale või varale. Jäätmevaldaja on kohustatud käitlema tema valduses olevaid jäätmeid vastavalt kehtestatud nõuetele või andma need käitlemiseks üle selleks õigust omavale isikule.

Muude organisatsioonide ja asutuste ülesanded

Jäätmevedajad – korraldatud jäätmeveoga kogutud jäätmete vedu ja üleandmine jäätmekäitlejale vastavalt korraldatud riigihanke tingimustele.

Jäätmekäitlejad – jäätmete nõuetekohane käitlemine ja ringlussevõtt vastavalt seadustest tulenevatele nõuetele ja keskkonnakaitseloa tingimustele.

Pakendijäätmete taaskasutusorganisatsioonid – pakendijäätmete kogumine, pakendijäätmete kogumisvõrgustiku haldamine ning pakendijäätmete kordus- ja taaskasutusse suunamine. Samuti peavad taaskasutusorganisatsioonid vähemalt 2% oma käibest kulutama avalikkuse ja tarbijate teavitamisele pakendi ja pakendijäätmete tagastamise korrast, nõuetest ning jäätmetekke ja prügistamise vältimisest. Eestis on hetkel 4 akrediteeritud pakendijäätmete taaskasutusorganisatsiooni: MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO), Eesti Pakendiringlus OÜ (EPR), Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO) ja Eesti Pandipakend OÜ (EPP).

Probleemtoodete tootjavastutusorganisatsioonid – probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja käitlemise korraldamine.

Haridus- ja teadusasutused – elanike ja erinevate sihtrühmade teavitamine ning teadlikkuse suurendamine. Jäätmetekke ning nende kogumise ja käitlemise uuringute läbiviimine ja uute lahenduste väljatöötamine.

Kordus- ja taaskasutusorganisatsioonid – jäätmetekke vältimine, materjalide ja asjade kogumine, müük ja annetused.

1.3. Viru-Nigula valla jäätmehooldust suunavad dokumendid

Viru-Nigula valla arengukava 2024-2030³ üheks valdkonnaks on elanikusõbralik, turvaline ja miljööväärtuslik elukeskkond. Valla elukeskkonna arendamisel lähtutakse soovist kujuneda väljapaistvaks kohalikuks omavalitsuseks, kus väärtustatakse ettevõtlikkust, loodushoidu, turvalisust ja miljööväärtust. Võtmeküsimuseks on elukeskkonna tasakaalustatud areng, selle koostöös elanikkonna õigustatud ootustega paikkonniti. Valdkonna mõõdikuteks on sealjuures kasvav korraldatud olmejäätmete veoga liitunud majapidamiste arv ja taaskasutusse antud olmejäätmete kogus. Arengukava tegevussuundadeks on mh jäätmekäitluse tõhusamaks muutmine ja prügi sorteerimise tähtsustamine, järelevalve tõhustamine heakorra nõuete täitmise üle ning loodushoiu teadvustamine, keskkonda säästva käitumise propageerimine ja keskkonnaalaste koolituste korraldamine.

Viru-Nigula valla üldplaneeringu⁴ kohaselt on valla jäätmehoolduse põhilisteks suundadeks jäätmetekke vähendamine, jäätmete taaskasutamine ja liigiti kogumine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine ja ohtlike jäätmete eraldi kogumine. Üldplaneeringu täpsusastmes pööratakse eelkõige tähelepanu olemasoleva jäätmejaama (Kunda jäätmejaam) ja rajatava jäätmejaama (Aseri jäätmejaam) toimimisele ning biojäätmete eraldi kogumiseks kompostimisväljaku kavandamisele. Üldplaneeringus on toodud tingimused jäätmemajanduse tagamiseks:

- jäätmete liigiti kogumise tõhustamiseks on oluline rajada jäätmepunkte/jäätmemajasid, korraldada ohtlike jäätmete kogumisringe ning harida elanikke jäätmete taaskasutamise/vältimise teemadel;
- kohaliku tähtsusega jäätmekäitluskoha rajamisel peab olema tagatud elanike mugav ligipääs jäätmejaama;

³ Kinnitatud Viru-Nigula Vallavolikogu 26.09.2024 määrusega nr 38 <https://viru-nigula.ee/arengukava>

⁴ Vastu võetud Viru-Nigula Vallavolikogu 29.12.2022 otsusega nr 72 <https://viru-nigula.ee/uldplaneering-viru-nigulas>

- tagada optimaalne ehitus- ja lammutusjäätmete ning probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustik, pöörates erilist rõhku biolagunevate jäätmete kogumisele;
- tagada elanikkonnale jäätmete taaskasutuse kindlustamiseks mõistlikus kauguses ja mahus liigiti kogutavate jäätmete kogumisvõrgustik;
- biojäätmete sorteerimist segaolmejäätmetest tuleb suurendada (tiheasustusalad, asulate kortermajad), et saavutada riigi jäätmekavas seatud eesmärgid;
- võimaldada kalmistujäätmete nõuetekohase sorteerimise võimalus, vältimaks kalmistujäätmete puhul (eelkõige lehed ja oksad) prügikottide või muude mitte biolagunevate jäätmete sattumist konteinerisse;
- jäätmekäitluskoha kasutamisel peab välistatud olema oluline negatiivne mõju pinna- ja põhjaveele ning pinnasele ja olulised negatiivsed häiringud ümberkaudsetele elanikele müra ja õhusaaste ning lõhna- ja häiringute näol;
- jäätmejaama teenindavate raskeveokite regulaarne liikumine tuleb suunata mööda elamu-, puhke- ja ühiskondlike ehitiste aladest neid läbimata.

Viru-Nigula jäätmehoolduseeskirjas⁵ on toodud nõuded jäätmete kogumise, jäätmete veo, kogumisvahendite, korraldatud jäätmeveo ja korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete käitlemise kohta. Jäätmehoolduseeskirja tuleb ajakohastada.

⁵ Kehtiv Viru-Nigula valla jäätmehoolduseeskiri on vastu võetud Viru-Nigula Vallavolikogu 28.02.2019 määrusega nr 51 <https://www.riigiteataja.ee/akt/409032019015?leiaKehtiv>

2. Jäätmehoolduse hetkeolukord Viru-Nigula vallas

2.1. Tekkivate jäätmete kogused, kogumine, käitlemine ning hinnang jäätmevoogudele tulevikus

Jäätmetekke analüüsimiseks kasutati Keskkonnaagentuuri andmeid 2019-2023 perioodi kohta, jäätmekava koostamise ajal ei olnud 2024. aasta andmeid saadaval. Samuti on kasutatud Viru-Nigula vallalt saadud andmeid. Jäätmeid liigitatakse vastavalt nende tekkevaldkondadele jaotistesse ja alajaotistesse ning vastavalt jäätmete materjalile ja koostisele valitakse jäätmeliigile 6-kohaline või 8-kohaline jäätmekood.

Perioodil 2019-2023 on Viru-Nigula vallas jäätmetekke vähenenud 131 707 tonnilt 79 063 tonnini ehk elaniku kohta 22,8 tonnilt 13,6 tonnini (Tabel 3). Jäätmetekke vähenemine on tingitud tööstusjäätmete olulisest vähenemisest, olmejäätmete puhul ka valla elanike arvu langusest. Jäätmestatistika kohaselt tekkis suurem osa jäätmetest ettevõtetes- ainult ettevõtetes pärines erinevatest tööstusvaldkondadest jäätmed (jaotised 02-13 ja 19). 2023. aastal oli ettevõtetest pärit 55% pakendijäätmetest, 33% olmejäätmetest ning 98% kogu jäätmetekkest. Kodumajapidamiste osakaal jäätmetekkest oli kõige suurem pakendite (45%), ehitus- ja lammutusjäätmete (14%) olmejäätmete (77%) osas (Tabel 2).

TABEL 2. ETTEVÕTETES TEKkinud JÄÄTMETE OSAKAAL

Jaotis		2020	2021	2022	2023
02	Põllumajandus, aiandus, vesiviljelus, metsandus, jahinduses ja kalapüük	100	100	100	100
03	Puidu töötlemine, plaatide ja mööbli, tselluloosi ning paberi ja kartongi tootmine	100	100	100	100
05	Nafta, õli, maagaasi, kivilöö ja põlevkivi töötlemine	100	-	-	-
08	Pinnakatete, liimide, hermeetikute ja trükkvärvide valmistamine ja kasutamine	100	100	100	100
10	Termilised protsessid	100	100	100	100
11	Metallide ja muude materjalide pinnatöötlus	-	-	-	100
12	Metallide ja plastide mehaaniline töötlemine	0	0	-	100
13	Õli- ja vedelkütusjäätmed	100	100	99	100
15	Pakendid, absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	70	60	53	55
16	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	96	83	87	95
17	Ehitus- ja lammutuspraht	97	62	75	86
18	Inimeste või loomade tervishoid	-	17	75	0

Viru-Nigula valla jäätmekava 2025-2030

Jaotis		2020	2021	2022	2023
19	Jäätmekäitlus, reoveepuhastid ning joogi- ja tööstusvee käitlemine	100	100	100	100
20	Olme (kodumajapidamised ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutused)	29	31	81	33
Kokku, %		98	98	99	98

Järgnevalt on esitatud täpsem ülevaade Viru-Nigula valla jäätmetekke ning liigiti kogumise kohta jäätmekategooriate kaupa (Tabel 3). Jäätmeliigi kogutekkes on arvestatud nii liigiti kogutud kui ka segaolmejäätmetes leiduvaid jäätmeid. Ehitus- ja lammutusjäätmete puhul on kasutatud ehitus- ja lammutussegaprahi (jäätmekood 17 09 04) kogust.

TABEL 3. VIRU-NIGULA VALLA JÄÄTMETEKE 2019-2023

Jaotis	Tekkevaldkond	Jäätmeteke, t					Osakaal tekkest, %
		2019	2020	2021	2022	2023	
02	Põllumajandus, aiandus, vesiviljelus, metsandus, jahinduses ja kalapüük	9,5	16,7	8,8	46,4	22,8	0,0
03	Puidu töötlemine plaatide ja mööbli, tselluloosi ning paberi ja kartongi tootmine	96 393,9	78 804,0	80 105,0	88 907,8	73 329,1	92,7
05	Nafta, õli, maagaasi, kivisöe ja põlevkivi töötlemine	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
08	Pinnakatete, liimide, hermeetikute ja trükivärvide valmistamine ja kasutamine	80,2	145,2	63,8	26,1	26,7	0,0
09	Fotograafiajäätmed	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Termilised protsessid	29 723,8	4 722,0	2 085,8	1 947,6	1 493,0	1,9
11	Metallide ja muude materjalide pinnatöötlus	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4	0,0
12	Metallide ja plastide mehaaniline töötlemine	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0
13	Õli- ja vedelkütusjäätmed	68,3	70,8	54,4	19,1	58,5	0,1
15	Pakendid, absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	307,7	221,3	215,3	245,6	247,1	0,3
16	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	1 372,5	623,0	255,9	166,7	418,1	0,5
17	Ehitus- ja lammutuspraht	2 073,3	19 303,6	1 362,8	687,7	2 275,3	2,9
18	Inimeste või loomade tervishoid	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
19	Jäätmekäitlus, reoveepuhastid ning joogi- ja tööstusvee käitlemine	24,5	111,7	89,6	97,1	63,2	0,1
20	Olme (kodumajapidamised ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutused)	1 652,8	1 413,7	1 552,6	1 189,4	1 123,5	1,4
Kokku		131 707,4	105 432,3	85 794,2	93 333,5	79 063,2	100
Elanikud		5 782	5 690	5 575	5 647	5 813	
Teke elaniku kohta, t		22,8	18,5	15,4	16,5	13,6	

Tööstusjäätmed

Suurima osa Viru-Nigula valla jäätmetest moodustavad tööstusjäätmed. 2023. aastal moodustasid kogu jäätmetekkest 92,7% AS Estonian Cell tselluloosi, paberi ja kartongi tootmise ja töötlemise jäätmed (03 jaotis) ning 1,9% Heidelberg Materials Kunda AS (endise nimega Kunda Nordic Tsement AS) puidu töötlemisel, plaatide ja mööbli ning tselluloosi, paberi ja kartongi tootmisel tekkinud jäätmed (10 jaotis).

Tööstusjäätmete teket ei ole võimalik jäätmekavas prognoosida. Tööstusjäätmete teke sõltub valla territooriumil asuvate tööstuste tegevusest, sh tootmismahjust ja kasutatavast tehnoloogiast. Kui valda rajatakse uusi tööstuseid või laiendatakse olemasolevaid, võib tööstusjäätmete teke tulevikus suurened. Teisalt on tööstuses aina rohkem tähelepanu saamas ringmajanduslikud põhimõtted, mille tulemusena tekkivate tööstusjäätmete koguseid minimeeritakse ning tekkivad jäätmed võetakse ringlusse või taaskasutatakse.

Eraettevõtetes tekkivad jäätmekogused, sealhulgas tööstusjäätmed, ei ole avalikud. Tööstusettevõtted on kohustatud jäätmeid liigiti koguma, käitlema ja vastavat luba omavale jäätmekäitlejale üle andma vastavalt keskkonnaseadustiku üldosa seadusele ning keskkonnakaitseloa nõuetele. Järelevalvet tööstusjäätmete üle teostab Keskkonnaamet.

Olmejäätmed

Olmejäätmed on kodumajapidamistest ja muudest allikatest (kaubandus-, tööstus- ja ametiasutused) kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patareid ja akud ning suuremõõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel.

Olmejäätmete teke on 2020-2023 perioodil vähenenud (Tabel 4). Kõige suurema osakaalu olmejäätmetest moodustavad segaolmejäätmed (jäätmekood 20 03 01), mis moodustavad olmejäätmetest üle 80%. Võrreldes kodumajapidamistelt ja ettevõtetelt kogutud jäätmeid, moodustavad kodumajapidamiste jäätmed ca 70% ja ettevõtete jäätmed ca 30% kogutud olmejäätmetest. 2022. aastal koguti jäätmetestatistika alusel erandina ca 80% ettevõtetelt, mis võib olla tingitud jäätmearuannetes tekke valesti märkimisest.

TABEL 4. VIRU-NIGULA VALLA OLMEJÄÄTMETE TEKE KODUMAJAPIDAMISTEST JA ETTEVÕTETEST

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Koguteke (sh kogutud)				Saadud kodumajapidamistelt				Saadud ettevõtetelt			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Kokku, t		1413,7	1552,6	1189,4	1123,5	1001,1	1073,8	228,9	754,0	412,6	478,9	960,5	369,4
20 01 01	Paber ja kartong	50,5	95,4	58,3	34,3	24,3	54,7	4,1	19,5	26,3	40,7	54,2	14,8
20 01 02	Klaas	4,1	0,0	0,1	0,5	4,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,5
20 01 08	Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed	0,3	0,0	29,7	35,3	0,1	0,0	0,0	25,9	0,2	0,0	29,7	9,5
20 01 10	Rõivad	8,6	9,0	9,3	0,0	7,4	9,0	9,3	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0
20 01 13*	Lahustid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 14*	Happed	0,0	0,0	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5
20 01 17*	Fotokemikaalid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 19*	Pestitsiidid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 21*	Lumineestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0,8	0,7	0,4	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,5	0,5	0,3	0,2
20 01 23 12*	Klorofluorosüsivesinikk e sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud suured seadmed (mille mis tahes väline mõõde on üle 50 cm)	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 23*	Klorofluorosüsivesinikk e sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	11,2	0,0	2,5	4,8	11,2	0,0	2,5	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 26*	Õli ja rasv, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 25	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 27*	Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükkvärvid, liimid ja vaigud	9,6	5,9	3,4	5,1	9,6	5,9	3,3	4,6	0,0	0,0	0,1	0,5
20 01 29*	Ohtlikke aineid sisaldavad pesuained	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

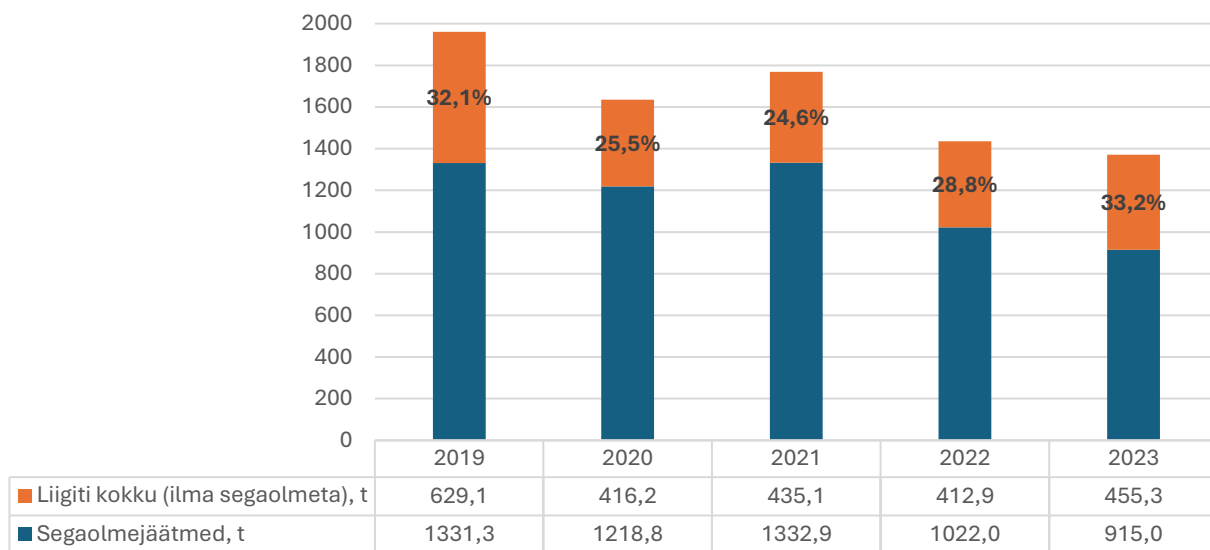
Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Koguteke (sh kogutud)				Saadud kodumajapidamistelt				Saadud ettevõtetelt			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
20 01 33*	Koodinumbritega 16 06 01*, 16 06 02* ja 16 06 03* nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
20 01 35 12*	Ohtlikke osi1 sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud ekraanid, kuvarid ja suurema kui 100 cm2 ekraaniga varustatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	8,3	6,7	3,5	2,5	8,3	6,7	3,5	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 35 14*	Ohtlikke osi1 sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud suured seadmed (mille mis tahes väline mõõde on üle 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*, 20 01 35 11* kuni 20 01 35 13*	0,1	0,0	2,3	3,1	0,1	0,0	2,3	2,7	0,0	0,0	0,0	0,4
20 01 35 15*	Ohtlikke osi1 sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud väikesed seadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01	3,2	2,4	2,4	2,2	1,6	0,9	1,8	1,7	1,6	1,5	0,6	0,5

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Koguteke (sh kogutud)				Saadud kodumajapidamistelt				Saadud ettevõtetelt			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
	21* ja 20 01 23*, 20 01 35 11* kuni 20 01 35 13*												
20 01 35 16*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud väikesed infotehnoloogia- ja telekommunikatsioonis eadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 2	0,6	0,3	0,4	0,2	0,6	0,3	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 35*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	18,4	18,5	9,9	0,0	18,4	18,4	9,9	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
20 01 36	Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	7,2	0,0	0,3	11,4	7,1	0,0	0,0	11,3	0,2	0,0	0,3	0,1
20 01 36 14	Kasutuselt kõrvaldatud suured seadmed (mille mis tahes väline mõõde on üle 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Koguteke (sh kogutud)				Saadud kodumajapidamistelt				Saadud ettevõtetelt			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
	35*, 20 01 36 11 kuni 20 01 36 13												
20 01 38	Puit, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 37*	0,0	1,6	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0	4,0
20 01 39	Plastid	0,1	1,5	0,0	0,0	0,1	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 40	Metallid	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
20 01 40 01	Mustmetall	1,0	0,9	1,2	0,6	1,0	0,9	1,2	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 40 02	Vask ja vasesulamid	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 40 03	Alumiinium ja alumiiniumisulamid	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0,8	0,1	0,1	0,0	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
20 01 99	Nimistus mujal nimetamata muud jäätmed	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
20 02 01	Biolagunevad jäätmed	32,4	51,2	41,3	18,5	29,6	44,7	38,9	18,5	2,8	6,4	2,5	0,0
20 03 01	Prügi (segaolmejäätmed)	1218,8	1332,9	1022,0	915,0	855,0	906,4	151,5	582,8	363,8	426,5	870,5	332,2
20 03 07	Suurjäätmed	30,8	24,2	1,9	80,0	21,0	23,6	0,0	78,5	9,8	0,6	1,9	1,5
20 03 98	Prügi (segaolmejäätmete) sortimisjäägid	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3
20 03 99	Nimistus mujal nimetamata olmejäätmed	6,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,1	0,4	0,0	0,0

* tähistab ohtlikke jäätmeid

Riiklikus jäätmestatistikas arvestatakse olmejäätmete hulka ka olmes tekkivad pakendijäätmed (jaotis 15). Arvestades olmejäätmete hulgas pakendijäätmeid ja muid olmejäätmeid, on näha, et jäätmete Viru-Nigula vallas on 2019-2023 perioodil vähenenud (Joonis 2). Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal on sealjuures kasvanud 33,2%-ni ehk segaolmejäätmete osakaal olmejäätmetest on 66,8%. Võrdluseks, riigi jäätmekava kohaselt koguti Eestis liigiti 38% olmejäätmetest. Teke elaniku kohta on samal perioodil vähenenud 339 kg-lt 236 kg-ni.

JOONIS 2. OLMEJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

Peale segaolmejäätmete oli olmejäätmetes 2023. aastal enim pakendijäätmeid (16%), suurjäätmeid (5,9%), biolagunevad aia- ja haljastu ning köögi- ja sööklajajäätmeid (3,9%), paber ja kartongijäätmeid (2,5%), ohtlikke jäätmed ning elektri- ja elektroonikajäätmeid (2,5%).

Riigi jäätmekavas on esitatud Keskkonnaagentuuri prognoos 2028. aasta olmejäätmete tekke kohta, mille kohaselt suureneb riigis olmejäätmete teke 4,2%. Samas arvestades, et Viru-Nigula vallas 2018-2022 perioodil oli rahvaarvu muutus -3,35% ning baasstsenaariumi järgi jätkab valla elanikkond vähenemist 0,8-0,9% aastas⁶, on valla jäätmete, sealhulgas olmejäätmete teke tulevikus tõenäoliselt jätkuvalt langustrendis.

⁶ Viru-Nigula valla arengukava 2024–2030

Segaolmejjäätmed (jaotis 20)

Segaolmejjäätmete teke on 2019-2023 perioodil vähenenud 1331 tonnilt 915 tonnile (Tabel 5). Elaniku kohta on segaolmejjäätmete teke vähenenud 230 kg-lt 157 kg-ni.

TABEL 5. SEGAOLMEJJÄÄTMETE TEKE

	2019	2020	2021	2022	2023
Segaolmejjäätmed, t	1331,3	1218,8	1332,9	1022,0	915,0
Elanike arv	5782	5690	5575	5647	5813
Teke elaniku kohta, kg	230,3	214,2	239,1	181,0	157,4

Viru-Nigula vallas ei ole segaolmejjäätmete koostist uuritud. 2020. aastal viis SEI Tallinn läbi üle-eestilise uuringu „Segaolmejjäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“⁷ (edaspidi SEI uuring). SEI uuring viidi läbi 2019-2020 neljal aastaajal kuues piirkonnas: Tallinna suurelamutega piirkond (Mustamäe linnaosa), Tallinna erinevate elamutüüpidega piirkond (Kesklinna linnaosa), Tallinna väikeelamutega piirkond (Nõmme linnaosa), muu suurema linna piirkond (Narva linn), muu väiksema linna piirkond (Rakvere linn) ja maapiirkond (Rakvere vald). Erinevate piirkondade andmetest kasutati jäätmekava jäätmestatistika analüüsimisel Rakvere valla maapiirkonda, kuna see asub Viru-Nigula vallale lähedal ning on Viru-Nigula valla elanike arvu, asustustiheduse ja elamutüüpidega kõige sarnasem. Uuringu järgi leidub segaolmejjäätmetes kõige enam biojäätmeid, paberit ja pappi, plasti ja muud põlevmaterjali. Segaolmejjäätmete koostis on toodud järgnevalt (Tabel 6).

TABEL 6. SEGAOLMEJJÄÄTMETE KOOSTIS (SEI TALLINN 2020)

	Massiprotsent, %	Arvestades 2023 segaolmejjäätmeid, t
jäätmeliik		
Plast	13,8	126,4
Klaas	5,8	53,3
Metall	2,1	18,9
Paber ja papp	14,3	131,1
Biojäätmed	37,6	344,1
Puit	0,6	5,5
Ohtlikud jäätmed	0,0	0,1
Elekter- ja elektroonika	1,0	9,0
Muu põlev	14,0	128,2
Tekstiil ja rõivad	5,4	49,5
Muu mittepõlev	5,3	48,7
Liigiline koostis		

⁷ <https://www.sei.org/publications/segaolmejjäätmete-uuring>

	Massiprotsent, %	Arvestades 2023 segaolmejäätmekogumise, t
Biolagunevad kokku	54,9	502,5
Pakendijäätmekogumise kokku	26,3	240,4
Põlev materjal	86,8	794,1
Mittepõlev materjal	13,2	120,9

Segaolmejäätmekogumise on kodumajapidamistes, ettevõtetes ning asutustes hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Jäätmehoolduseeskirjaga sätestatakse nõuded segaolmejäätmekogumise üleantavatele jäätmetele ning segaolmejäätmekogumise konteineri tühjendussagedusele.

Pakendijäätmekogumise (jaotis 15)

Pakendijäätmekogumise moodustavad Viru-Nigula valla olmejäätmekogumise üle 50%. Pakendijäätmekogumise tekkekogused vallas on 2020-2021 perioodil vähenenud, kuid 2022-2023 aastatel jälle kasvanud üle 226 tonni. Elaniku kohta on 2019-2023 pakendijäätmekogumise teke vähenenud 39 kg-ni. Suurima osa pakendijäätmekogumise moodustavad klaaspakendid (mis on raskemad kui enamuse teisi pakendijäätmekogumise liike), segapakendid, paber- ja kartongpakendid ning plastpakendid. Jäätmetestatistika andmetel koguti 2023. aastal kõigest pakendijäätmekogumise 51% ettevõtetest, kodumajapidamistest pärines 96,6% segapakenditest ja 67% klaaspakenditest (Tabel 7).

TABEL 7. PAKENDIJÄÄTMETE TEKE KODUMAJAPIDAMISTELT JA ETTEVÖTETELT

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Koguteke (sh kogutud)				Saadud kodumajapidamistelt				Saadud ettevõtetelt			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Kokku, t		199,1	192,5	226,7	226,4	67,4	85,1	116,4	111,0	131,6	107,4	110,4	115,4
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	31,8	28,6	31,7	37,4	0,0	0,0	0,0	0,0	31,8	28,6	31,7	37,4
15 01 02	Plastpakendid	40,0	41,5	40,1	37,1	0,0	0,0	2,1	0,0	40,0	41,5	37,9	37,1
15 01 03	Puitpakendid	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
15 01 04	Metallpakendid	10,7	22,9	11,6	10,6	0,0	9,0	0,0	0,0	10,6	13,8	11,6	10,6
15 01 04 02	Mustmetallpakendid	0,0	0,0	0,0	14,4	0,0	0,0	0,0	14,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	Mustmetallpakendid, välja arvatud alkoholi ja karastusjookide müügipakendid	0,0	0,0	11,8	0,0	0,0	0,0	11,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15 01 06	Segapakendid	94,0	70,7	64,8	56,8	67,3	69,7	62,3	54,9	26,7	1,0	2,5	1,9
15 01 07	Klaaspakendid	15,7	24,5	61,4	62,3	0,0	5,8	39,6	41,7	15,7	18,7	21,8	20,5
15 01 10 01*	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud metallpakendid	4,3	0,3	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	0,3	2,0	0,0
	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud mustmetallpakendid	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1
15 01 10*	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendid	2,7	3,9	3,4	4,6	0,1	0,6	0,6	0,0	2,6	3,3	2,8	4,6

* tähistab ohtlikke jäätmeid

Arvestades, et SEI uuringu järgi leitud segaolmejäätmetes pakendeid 26,3%, tekkis 2023. aastal vallas pakendijäätmeid 466,9 tonni, millest liigiti koguti 48,5% (Tabel 8).

TABEL 8. PAKENDIJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud pakendijäätmed, t	279,4	199,1	192,5	226,7	226,4
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	349,9	320,3	350,3	268,6	240,4
Pakend kokku, t	629,3	519,4	542,8	495,3	466,9
Liigiti kogutud, %	44,4	38,3	35,5	45,8	48,5

Biologunevad jäätmed (jaotis 20)

Biologunevate jäätmete teke on 2019-2023 perioodil oluliselt kasvanud 6,6 tonnilt 53,9 tonnini. Kasvamine on tingitud eelkõige biologunevate jäätmete liigiti kogumise suurenemisest, mistõttu satub neid segaolmejäätmetesse vähem. Arvestades, et segaolmejäätmetes leidub biojäätmeid (aia- ja haljastujäätmed ning köögi- ja sööklajajäätmed) 37,6%, koguti Viru-Nigula vallas 2023. aastal liigiti 13,5% biologunevaid jäätmeid (Tabel 9).

TABEL 9. BIOJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud biojäätmed, t	6,6	32,7	51,2	71,0	53,9
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	500,7	458,4	501,3	384,4	344,1
Biojäätmed kokku, t	507,3	491,1	552,5	455,4	398,0
Liigiti kogutud, %	1,3	6,7	9,3	15,6	13,5

Alates 2024. aastast on biologunevate jäätmete liigiti kogumine kohustuslik kõigile jäätmevaldajatele, välja arvatud kompostijatele. Jäätmekava koostamise hetkel oli vallas 168 tekkekohal kompostijat ning eeldatavalt kompostivad ka osaliselt teised jäätmevaldajad, kelle biojäätmete kogused jäätmearuannete põhises jäätmestatistikas ei kajastu. Eelnevat arvestades võib hinnata, et biojäätmete liigiti kogumise osakaal on võrreldes statistikaga mõnevõrra suurem.

Paberi- ja kartongijäätmed (jaotised 15 ja 20)

Paberi- ja kartongijäätmete (arvestades nii pakendijäätmeid kui ka vanapaberit) teke on 2019-2023 perioodil olnud langustrendis. Arvestades, et segaolmejäätmetes on paberit ja kartongi 14,3%, koguti 2023. aastal liigiti 35,3% jäätmetest (Tabel 10).

TABEL 10. PABERI- JA KARTONGIJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud paber- ja kartong, t	170,9	82,3	124,0	90,0	71,7
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	190,8	174,7	191,0	146,5	131,1
Paber ja kartong kokku, t	361,7	257,0	315,0	236,5	202,8
Liigiti kogutud, %	47,3	32,0	39,4	38,1	35,3

Klaasijäätmed (jaotised 15 ja 20)

Klaasijäätmete kogused Viru-Nigula vallas on 2019-2023 perioodil kasvanud, oluliselt on sealjuures kasvanud klaaspakendi kogused. Arvestades, et segaolmejäätmetes on klaasijäätmeid 5,8%, koguti 2023. aastal liigiti 58,4% klaasijäätmetest (Tabel 11).

TABEL 11. KLAASIJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud klaasijäätmed, t	16,1	19,8	28,0	61,5	74,9
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	77,6	71,1	77,7	59,6	53,3
Klaas kokku, t	93,7	90,8	105,7	121,1	128,3
Liigiti kogutud, %	17,2	21,8	26,5	50,8	58,4

Plastijäätmed (jaotised 02, 15, 17 ja 20)

Plastijäätmetest suurima osa moodustavad plastpakendid. 2019-2023 aastatel on plastijäätmete teke jäänud 42-46 tonni vahele, erandina tekkis 2022. aastal 62 tonni plastijäätmeid, mis oli põhjustatud põllumajandusplasti suuremast kogusest. Arvestades, et segaolmejäätmetes on plastijäätmeid 13,8%, oli liigiti kogutud plastijäätmeid 27% (Tabel 12).

TABEL 12. PLASTIJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud plastijäätmed, t	46,0	42,8	43,0	62,1	46,9
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	184,0	168,4	184,2	141,2	126,4
Plast kokku, t	230,0	211,2	227,2	203,4	173,3
Liigiti kogutud, %	20,0	20,3	18,9	30,5	27,0

Metallijäätmed (jaotised 12, 15, 16, 17 ja 20)

Metallijäätmete teke on 2019-2023 perioodil üle 50% vähenenud 549 tonnilt 246 tonnini. Kõige enam tekkis metallijäätmeid ehituse- ja lammutuse käigus ning metallpakenditest. Arvestades, et segaolmejäätmetes on metallijäätmeid 2%, koguti liigiti üle 90% metallijäätmetest (Tabel 13).

TABEL 13. METALLIJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud metallijäätmed, t	549,3	620,6	485,7	286,7	246,3
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	27,6	25,2	27,6	21,2	18,9
Metall kokku, t	576,8	645,9	513,3	307,9	265,3
Liigiti kogutud, %	95,2	96,1	94,6	93,1	92,9

Puidujäätmed (jaotised 03, 17 ja 20)

Puidujäätmete teke 2019-2023 perioodil on vähenenud 22833 tonnilt 14982 tonnini. Viru-Nigula vallas liigiti kogutud puidujäätmed (03 03 01 jäätmekood) on põhiliselt pärit tselluloosi, paberi ja kartongi tootmisest ja töötlemisest AS Estonian Cell poolt. Arvestades, et segaolmejäätmetes leidub puidujäätmeid 0,6%, on liigiti kogutud puidujäätmete osa väga kõrge, jäädes üle 99,9% (Tabel 14).

TABEL 14. PUIDUJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud puidujäätmed, t	22 833,0	16 070,5	16 110,6	23 672,0	14 982,3
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	8,0	7,3	8,0	6,1	5,5
Puit kokku, t	22 841,0	16 077,8	16 118,6	23 678,1	14 987,8
Liigiti kogutud, %	99,97	99,95	99,95	99,97	99,96

Ohtlikud jäätmed (jaotis 20)

Ohtlike jäätmete teke Viru-Nigula vallas on 2019-2023 perioodil oluliselt vähenenud 25 443 tonnilt 292 tonnini. Suurim osa ohtlikest jäätmetest tekkis tööstuses (Heidelberg Materials Kunda AS 10 13 12* jäätmekoodiga jäätmed) ning nende teke on tegevuste muutuste tõttu lakanud. Ohtlikud tööstusjäätmete kogumist korraldatavad tööstused vastavalt seadusandluse ja keskkonnakaitselubade nõuetele, mistõttu vaadeldakse jäätmekavas olmes tekkinud ohtlikke jäätmeid. Olmes tekkinud (20 jaotis) ohtlikud jäätmed moodustasid 2023. aastal 23%. Arvestades, et segaolmejäätmetes on ohtlikke jäätmeid 0,01%, on vallas olmejäätmetes liigiti kogutud ohtlike jäätmete osakaal stabiilselt 99,7% (Tabel 15).

TABEL 15. OLMEJÄÄTMETES OHTLIKE JÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud ohtlikud jäätmed, t	48,7	60,7	39,2	30,6	30,7
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ohtlikud jäätmed kokku, t	48,8	60,9	39,3	30,7	30,8
Liigiti kogutud, %	99,7	99,8	99,7	99,7	99,7

Elektroonikajäätmed (jaotis 20)

Elektroonikajäätmeid tekkis 2019-2023 perioodil keskmiselt 34,5 tonni, vaid 2020. aastal tekkis erandina 124 tonni elektroonikajäätmeid, millest suurima osa moodustasid muud kasutuselt kõrvaldatud metallseadmed ja -aparaadid (16 02 98 01). Tööstuses tekkinud elektroonikajäätmete kogumist korraldatavad tööstused vastavalt seadusandluse ja keskkonnakaitselubade nõuetele, mistõttu vaadeldakse jäätmekavas olmes tekkinud ohtlikke jäätmeid. Arvestades, et segaolmejäätmetes on elektroonikajäätmeid 0,98%, koguti olmejäätmetes liigiti 73,4% elektroonikajäätmeid (Tabel 16).

TABEL 16. OLMEJÄÄTMETES ELEKTROONIKAJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud elektroonikajäätmed, t	38,1	50,0	28,7	21,7	24,7
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	13,0	11,9	13,1	10,0	9,0
Elektroonikajäätmed kokku, t	51,1	61,9	41,8	31,7	33,7
Liigiti kogutud, %	74,5	80,7	68,7	68,4	73,4

Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmetest moodustasid 2023. aastal suurima osa betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud (45%) ning kivid ja pinnas. Ehitus- ja lammutusjäätmete tekkekogused on 2019-2023 perioodil suurenenud. Eelkõige sõltub selliste jäätmete teke valla territooriumi ehitus- ja lammutustegevusest ja on seega periooditi kõikuv. Arvestades ehitus- ja lammutusjäätmete puhul segajäätmetena ehitus- ja lammutussegaprahti (jäätmekood 17 09 04), oli 2023. aastal liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete osakaal 83% (Tabel 17).

Suurem osa ehitus- ja lammutusjäätmetest pärineb ettevõtetelt, 2023. aastal koguti ettevõtetelt 85,5% ehitus- ja lammutusjäätmetest (Tabel 18).

TABEL 17. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE TEKE

	2019	2020	2021	2022	2023
Ehitus- ja lammutusjäätmete teke, t	2073,3	19303,6	1362,8	687,7	2275,3
Ehitus- ja lammutussegapraht, t	552,0	924,3	356,9	388,2	387,8
Liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmed, t	1521,2	18379,3	1005,8	299,5	1887,6
Liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete osakaal, %	73,4	95,2	73,8	43,5	83,0

TABEL 18. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE TEKE KODUMAJAPIDAMISTES JA ETTEVÕTETES[illegible]

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Koguteke (sh kogutud)				Saadud kodumajapidamistelt				Saadud ettevõtetelt			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
17 04 07	Metallisegud	1,5	0,3	0,0	0,9	1,5	0,3	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
17 04 11	Kaablid, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 04 10*	0,0	0,2	0,4	0,0	0,0	0,2	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17 05 03*	Ohtlikke aineid sisaldavad kivid ja pinnas	14 315,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14 315,0	0,0	0,0	0,0
17 05 04	Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03*	395,7	0,8	3,7	512,4	0,0	0,0	0,0	46,2	395,7	0,8	3,7	466,2
17 05 06	Süvenduspinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 05*	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
17 06 01*	Asbesti sisaldavad isolatsioonimaterjalid	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
17 06 05*	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	119,2	18,0	35,0	27,9	85,6	3,5	11,9	22,3	33,7	14,5	23,1	5,6
17 09 04	Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*	924,3	356,9	388,2	387,8	159,6	61,3	36,3	120,9	764,7	295,6	352,0	266,8

* tähistab ohtlikke jäätmeid

Probleemtoodetest tekkinud jäätmed

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

Probleemtoodete hulka kuuluvad:

1. *patareid ja akud;*
2. *mootorsõidukid ja nende osad;*
3. *elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;*
4. *rehvid;*
5. *põllumajandusplast;*
6. *plasti sisaldavad kalapüügivahendid ja nende osad;*
7. *niisutatud pühkepaber;*
8. *õhupallid;*
9. *filtriga tubakatooted ja koos tubakatootega kasutamiseks turustatavad filtrid.*

Probleemtoodetest tekkinud jäätmetest saab jäätmetatistika kaudu ülevaate jäätmeliikidest, millele on määratud eraldi jäätmekood. St, et kalapüügivahendite, niisutatud pühkepaberi, õhupallide ja tubakatoodete filtrite kohta jäätmetatistika eraldi andmeid ei anna, kuna neil puudub eraldi jäätmekood.

Patareid ja akud

Patarei- ja akujäätmete teke Viru-Nigula vallas on jäänud 2019-2023 perioodil suhteliselt stabiilselt 3-3,9 tonni vahele, vaid 2021. aastal tekkis pliiaakusid 5,26 tonni (Tabel 19).

TABEL 19. PATAREI- JA AKUJÄÄTMETE TEKE

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	2019	2020	2021	2022	2023
16 06 01*	Pliiakud	3,6	3,2	5,3	2,9	3,4
20 01 33*	Koodinumbritega 16 06 01*, 16 06 02* ja 16 06 03* nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1
Kokku, t		3,9	3,5	5,4	3,0	3,5

* tähistab ohtlikke jäätmeid

Mootorsõidukid ja nende osad

Suurima osa mootorsõidukite ja nende osade jäätmetest moodustavad romusõidukid ja nende rehvid. Mootorsõidukite ja nende osade teke on 2019-2023 perioodil vähenenud (Tabel 20). Arvestades automaksu jõustumist, võib eeldada 2024-2025 aastatel romusõiduki ja nende osade jäätmete tekke suurenemist.

TABEL 20. MOOTORSÕIDUKITE JA NENDE OSADE JÄÄTMETE TEKE

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	2019	2020	2021	2022	2023
16 01 03	Vanarehvid	0,1	8,7	0,0	12,2	12,0
16 01 03 01	M1 ja N1 kategooria mootorsõidukite vanarehvid	0,0	0,0	19,4	0,0	0,0
16 01 03 02	Muud vanarehvid, sealhulgas haagiste rehvid, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 16 01 03 01, 16 01 03 03 ja 16 01 03 04	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
16 01 03 03	M2, M3, N2 ja N3 kategooria mootorsõidukite vanarehvid	10,6	13,1	0,0	0,0	0,0
16 01 04*	Romusõidukid	19,9	10,5	9,1	1,2	2,3
16 01 04 01*	M1 ja N1 kategooria romusõidukid	7,5	0,0	0,0	0,0	6,1
16 01 06	Romusõidukid, mis ei sisalda vedelikke ega ohtlikke osi	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0
16 01 07*	Õlifiltrid	1,0	1,5	1,2	0,9	1,4
16 01 14*	Ohtlikke aineid sisaldavad antifriisid	0,0	0,1	0,0	0,0	4,4
16 01 18	Värvilised metallid	0,2	0,8	0,0	0,0	0,0
16 01 18 01	Vask ja vasesulamid	0,0	0,1	0,5	0,2	0,2
16 01 18 02	Alumiinium ja alumiiniumisulamid	0,3	0,5	0,7	0,3	0,5
16 01 18 05	Segametallid	0,0	0,0	0,1	0,0	0,6
16 01 20	Klaas	0,0	0,0	0,2	0,1	0,8
16 01 21*	Ohtlikud osad, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 16 01 07* kuni 16 01 11*, 16 01 13* ja 16 01 14*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Kokku, t		39,6	36,4	31,4	15,0	28,3

* tähistab ohtlikke jäätmeid

Põllumajandusplast

Põllumajandusplastist kogused on 2019-2023 perioodil olnud kõiguvad – 2019-2020 aastatel jäätmeid ei tekkinud, 2022 aastal tekkis 22,04 tonni ja 2023 aastal 9,7 tonni (Tabel 21).

TABEL 21. PÕLLUMAJANDUSPLASTI TEKE

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	2019	2020	2021	2022	2023
02 01 04	Plastijäätmed (välja arvatud pakendid)	0,0	0,0	0,0	22,0	9,7

Tekstiilijäätmed (jaotis 20)

Tekstiilijäätmete teke Viru-Nigula vallas on suurenenud 2019-2022 perioodil oluliselt kasvanud 1,4 tonnilt 9,3 tonnini, kuid 2023. aastal ei ole jäätmetestatistika tekstiilijäätmete teket vallas näidanud. Arvestades, et segaolmejäätmetes on tekstiilijäätmeid 5,4%, koguti 2022. aastal vallas tekstiilijäätmeid liigiti 14,3%. 2023. aastal 0%, kuna eeldatavalt on tekstiilijäätmed üle antud teiste jäätmekoodide alt (Tabel 22).

TABEL 22. TEKSTIILIJÄÄTMETE TEKE JA LIIGITI KOGUMINE

	2019	2020	2021	2022	2023
Liigiti kogutud tekstiilijäätmed, t	1,4	8,6	9,0	9,3	0,0
Arvutuslikult segaolmejäätmetes, t	72,0	65,9	72,1	55,3	49,5
Tekstiilijäätmed kokku, t	73,4	74,5	81,1	64,5	49,5
Liigiti kogutud, %	1,9	11,5	11,1	14,3	0,0

Suurjäätmed

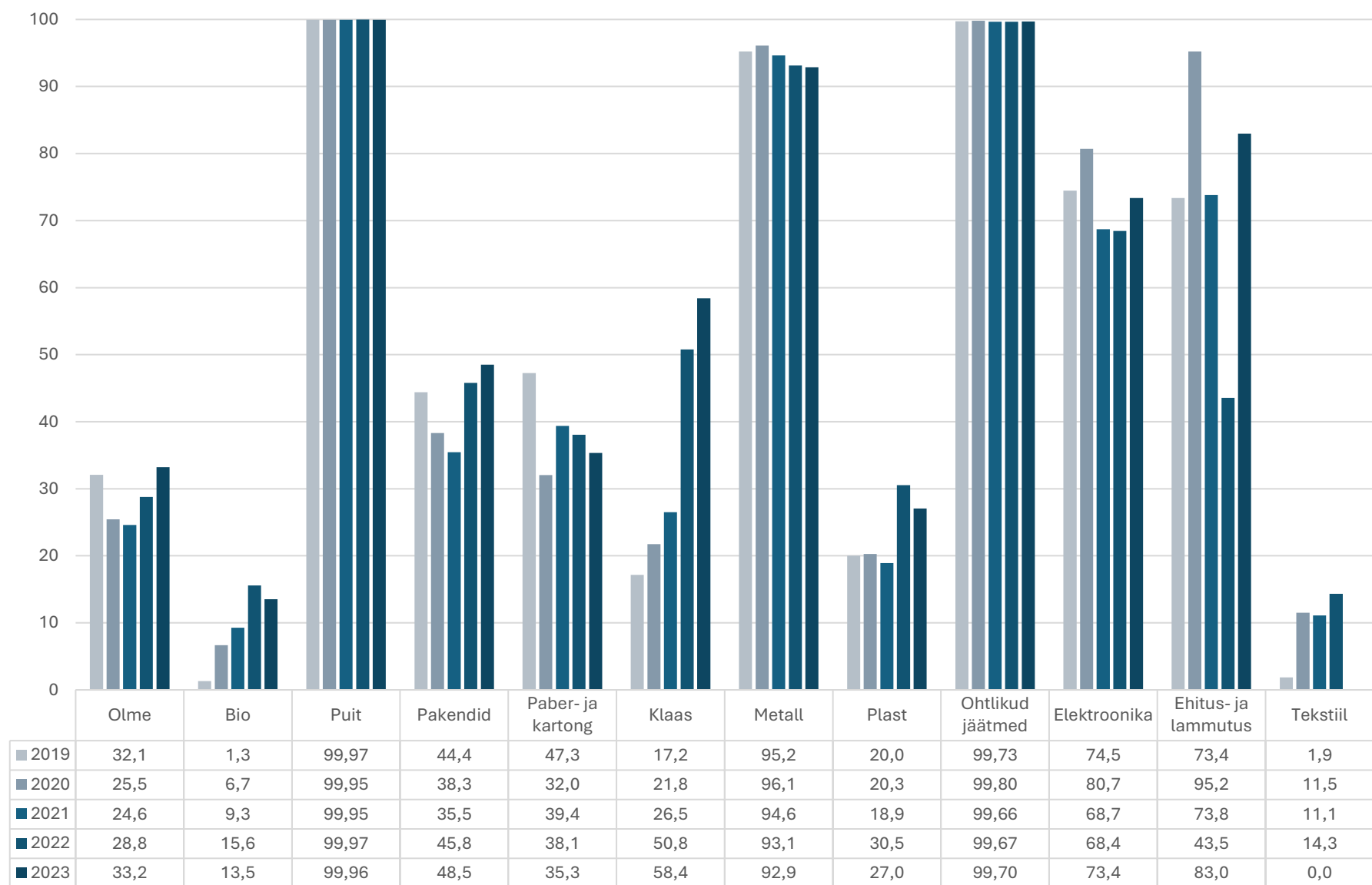
Suurjäätmete teke on 2019-2023 perioodil olnud kõikuv, 2023. aastal tekkis 79,99 tonni (Tabel 23).

TABEL 23. SUURJÄÄTMETE TEKE

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	2019	2020	2021	2022	2023
20 03 07	Suurjäätmed	0,6	30,8	24,2	1,9	80,0

Jäätmete liigiti kogumine

Järgnevalt on toodud eelpool kirjeldatud jäätmeliikide liigiti kogumise osakaalud 2019-2023 perioodil (Joonis 3).

JOONIS 3 VIRU-NIGULA VALLA JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE OSAKAAL VASTAVA JÄÄTMELIIGI KOGUTEKKEST, %

Viru-Nigula valla jäätmekava 2025-2030

2.2. Olemasolevad jäätmete kogumissüsteemid ja korraldatud jäätmevedu

Korraldatud jäätmeveoga liitumine Viru-Nigula valla haldusterritooriumil on jäätmevaldajatele kohustuslik. Korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest on vabastatud keskkonnaloa omajad ning kinnituse alusel jäätmevaldajad, kelle kinnistul ei toimu äri- ega elutegevust. Samuti saab ajutiselt (nt talveperioodiks) taotleda vabastust, kui kinnistul asub suvila või hoone, mida kasutatakse suvila eesmärgil. Kõik jäätmevaldajad on kantud jäätmevaldajate registrisse KOVGIS EVALD ning selle kaudu toimub järelevalve korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustuse üle.

Viru-Nigula valla territoorium moodustab ühe jäätmeveopiirkonna. Korraldatud jäätmeveoga on täna hõlmatud järgnevad jäätmeliigid:

- 1) segaolmejäätmed;
- 2) paber ja kartong ;
- 3) biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (alates 01.01.2024 kehtib kogumisvahendi nõue kõigile korraldatud jäätmeveoga liidetud kinnistutele);
- 4) segapakendid (lisateenusena tellimusel);
- 5) suurjäätmed (lisateenusena tellimusel).

10.09.2024 seisuga oli Viru-Nigula vallas 1325 korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmetekitajat, ajutiselt vabastatud jäätmetekitajaid oli 6. Korraldatud jäätmeveoga kogutavad jäätmeliigid ja konteinerite suurused on toodud järgnevalt (Tabel 24). Tekkekohal biojäätmete kompostimist taotlenud isikuid oli 15.01.2025 seisuga 168.

TABEL 24. KORRALDATUD JÄÄTMEVEOGA LIITUNUD JÄÄTMETEKITAJATE JÄÄTMEMAHUTID (10.09.2024 SEISUGA)

Mahuti, l	Segaolmejäätmed	Paber ja kartong	Segapakendid	Biojäätmed
50	36			
80	29			45
140	259	1	2	56
150	34			
240	380		5	24
370	40	4	4	
660	121	67	7	
800	41	1	2	
1100	38	11	18	
1500	13		1	
2500	43	3		
4500	37	1	1	
Kokku	1071	88	40	125

Korraldatud jäätmevedu annab jäätmevedajale korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide veo osas ainuõiguse. Jäätmevedaja leidmiseks korraldatakse riigihange ning korraldatud jäätmeveo lepingu kestus on kuni 5 aastat. Jäätmekava koostamise hetkel oli valla korraldatud jäätmevedaja AS Eesti Keskkonnateenused. Jäätmevedaja on kohustatud korraldatud jäätmeveo raames kogutud jäätmed üle andma vastavat luba omavale jäätmekäitlejale. Viru-Nigula valla korraldatud jäätmeveo korras kogutud jäätmed antakse üle peamiselt MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskusele.

Korraldatud jäätmeveoga leitud jäätmevedaja korraldab korraldatud jäätmeveo kohustusega jäätmevaldajate teavitamise, jäätmeveo lepingute sõlmimise, soovi korral kogumismahutite müügi või rendi ning klienditeeninduse. Täpsed nõuded korraldatud jäätmeveo läbiviimiseks on määratud jäätmehoolduseeskirjas.

Korraldatud jäätmeveo teenuse pakkuja opereerib ka olemasolevat **Kunda jäätmejaama** (Lähta tee 1), kus võetakse vastu nii tavajäätmeid kui ka ohtlikke jäätmeid. Valla elanikele on suure osa jäätmete üleandmine teatud kogustes kuus tasuta, äriklientidelt ja piiratud kogust ületava mahu eest küsitakse jäätmete üleandmise eest tasu. Kunda jäätmejaamas võeti 2023. aastal vastu 281 tonni jäätmeid, millest suurima osa moodustasid suurjäätmed ning ehitus- ja lammutussegapraht (Tabel 25).

TABEL 25. 2023. AASTAL KUNDA JÄÄTMEJAAMAS VASTUVÕETUD JÄÄTMED

Jäätmeliik	Kogus, t
15 01 04 02 - Mustmetallpakendid	14,4
16 01 03 - Vanarehvid	12,0
17 02 02 - Klaas	12,1
17 05 04 - Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03*	46,2
17 06 05* - Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	19,0
17 09 04 - Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*	71,5
18 01 03* - Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	0,009
20 01 01 - Paber ja kartong	0,3
20 01* -Ohtlikud olmejäätmed	16,7
20 02 01 - Biolagunevad jäätmed	10,3
20 03 07 - Suurjäätmed	78,4
Kokku	281,0

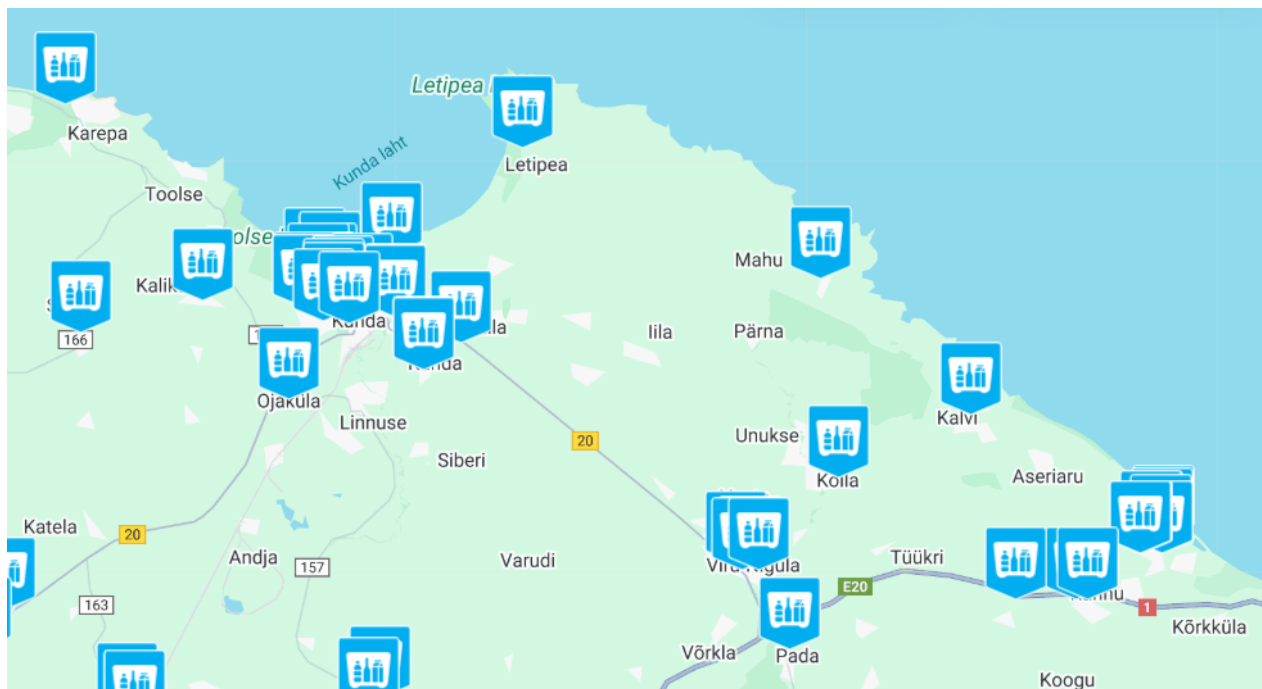
* tähistab ohtlikke jäätmeid

Jäätmekava perioodil on planeeritud olemasoleva Kunda jäätmejaama kaasajastamine ja rekonstrueerimine, mille käigus luuakse jäätmejaamas taaskasutatavate esemete kogumise võimalus.

Eelnevas Viru-Nigula valla 2021-2026 jäätmekavas on toodud, et Kunda jäätmejaam jääb Aseri alevikust ja Kestla külast liiga kaugele ning uue jäätmekava perioodil on ette nähtud **Aseri jäätmejaama** (Kordoni tn 12) rajamine. Aseri jäätmejaama rajamist on täpsemalt kirjeldatud ptk-is 3.

Alates 01.01.2025 tuleb kohalikel omavalitsustel korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine. Tekstiilijäätmete kogumine toimub Kunda jäätmejaamas ja rajamisel ka Aseri jäätmejaamas. Kunda jäätmejaamas võetakse ühelt jäätmevaldajalt kuus tasuta vastu kuni 20 liitrit rõivaid ja tekstiili.

Taaskasutusse suunatavate jäätmete kogumiseks on **avalike kogumispunktide võrgustik**. Vallas on 52 segapakendite ja klaaspakendite kogumiskonteinerit (Joonis 4). Eesti Pakendiringlusel on 5 klaaspakendi ja 12 segapakendi konteinerit, TVO-l 11 segapakendi konteinerit ning ETO-l 15 segapakendi ja 5 klaaspakendi konteinerit. Pandimärgisega pakendijäätmeid võetakse vastu Kunda, Aseri ja Viru-Nigula kauplustes.

JOONIS 4. AVALIKUD PAKENDIKONTEINERID VIRU-NIGULA VALLAS (VÄLJAVÕTE KUUVIIA.EE LEHOLT)

Vallas korraldatakse iga-aastaselt ohtlike jäätmete kogumisringe, mille käigus kogutakse elanikelt vanaõlisid, akusid, (päevavalgus)lampe, ravimeid, elektroonikaromusid, värve, kemikaale jmt. 2024. aastal kogumisringe läbi ei viidud.

Kasutuskõlblikke riideid, mööblit, majapidamisesemeid, tehnikat jpm saavad valla elanikud ära anda ja osta kasutatud asjade kauplustes (lähim pood Teine Võimalus Kundas ja Uuskasutuskeskus Rakvere linnas) ja internetis, annetada heategevusorganisatsioonidele ning vahetada „kirbuturgudel“.

Peamised jäätmete üleandmisvõimalused Viru-Nigula vallas on toodud järgnevalt (Tabel 26). Jäätmetekitajatel on kohustus jäätmed üle anda vastavat keskkonnakaitseluba omavale isikule.

TABEL 26. JÄÄTMETE KOGUMISVÕIMALUSED

Jäätmeliik	Korraldatud jäätmevedu	Avalikud konteinerid	Jäätmejaam	Kauplused	Jäätme-käitlejad
Tööstusjäätmed					X
Segaolmejäätmed	X				
Pakendijäätmed	X	X	X	X (panditaara)	
Biolagunevad jäätmed	X		X (aia- ja haljastujäätmed)		
Paberi- ja kartongijäätmed	X	X	X		
Klaasijäätmed		X	X		
Plastijäätmed	X	X	X		
Metallijäätmed			X		X
Puidujäätmed			X		
Ohtlikud jäätmed			X		
Elektroonikajäätmed			X		
Probleemtoodetest tekkinud jäätmed			X	X	X
Ehitus- ja lammutusjäätmed			X		X
Tekstiilijäätmed			X	X (kasutatud riiete poed)	
Suurjäätmed			X		

2.3. Käitlemistaristu

Jäätmeid tohib käidelda ainult selleks keskkonnakaitseloa saanud ettevõtte. Keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS andmetel oli Viru-Nigula valla territooriumil 8 jäätmete käitlemise, veo ja kogumisega seotud keskkonnakaitseluba. Vallas tekkivad tööstusjäätmed käideldakse suures osas jäätmetekitajate poolt - AS Estonian Cell tselluloosi tootmisel tekkivad puukoore- ja puidujäätmed (03 03 01) ning reovee kohtpuhastusseted (03 03 11) kompostitakse. 2023. aastal moodustas puukoore- ja puidujäätmete ning reovee kohtpuhastussetete käitlus kogu taaskasutamistoimingutest ca

97%. Vallas korraldatud jäätmeveoga kogutud jäätmed, sh ohtlikud jäätmed, kogutakse ja osaliselt käideldakse MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskuses (Paemurru tee 12, Piira küla, Vinni vald) ning ka teistes valla haldusterritooriumist väljaspool asuvates jäätmekäitluskohades.

2.4. Jäätmehoolduse rahastamine

Kohalik omavalitsus koostab igaks majandusaastaks eelarve, kus määratakse summad jäätmekäitluse korraldamiseks ja arendamiseks. Eelarvest rahastatakse iseteckeliste prügistuskohtade koristamist ning kaevetöid (drenaažid, kraavid, planeerimine jms), avalike prügimajade ja prügikonteinerite platside ehitamise toetamist, jäätmeteadlikkuse tõstmist, kevadise ja sügisese suurpuhastuse ning ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamist, Kunda suletud prügilala nõrgveepuhastusjaama töös hoidmist ning saastetasude maksmist. Jäätmekäitluse kulud Viru-Nigula vallas on 2019-2024 perioodil oluliselt vähenenud. Järgmiselt on näha valla eelarvest jäätmekäitluse korraldamiseks tehtud kulud (Tabel 27).

TABEL 27. VIRU-NIGULA VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE KULUDE EELARVE

	Jäätmekäitus, €	Põhivara, €	Muud toetused, €	Majandamiskulud, €	Muud tegevuskulud, €
2019	102 000	15 000	7 500	78 000	1 500
Eelarve täitmine	90 070	14 390	3 000	71 405	1 275
2020	81 500		12 000	67 500	2 000
Eelarve täitmine	78 997		11 734	67 054	209
2021	107 179		6 500	99 679	1 000
Eelarve täitmine	105 189		6 000	95 262	3 927
2022	60 100		0	59 100	1 000
Eelarve täitmine	46 823		0	46 508	315
2023	48 230		10 000	37 730	500
Eelarve täitmine	23 879		0	23 672	207
2024	35 000		0	35 000	0

2.5. Jääkreostusobjektid ja suletud prügilad

Jääkreostus on minevikus inimese tegevuse tagajärjel tekkinud pinnase ja/või veekeskkonna reostus või keskkonda jäetud kasutuseta ohtlike ainete kogum, mis ohustab ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust. Jääkreostuse uuringutega tuvastatakse reostuse päritolu, intensiivsus ja levik ning see on aluseks reostuse likvideerimistööde kavandamisel.

Jääkreostuskollete likvideerimist finantseeritakse maaomanike, ettevõtete ja kohalike omavalitsuste vahenditest. Kaasfinantseerimist on võimalik taotleda Sihtasutusest Keskkonnainvesteeringute Keskusest (KIK).

Keskkonnaportaali andmetel on Viru-Nigula vallas 3 jääkreostusobjekti:

1. Aseri keskkatlamaja (JRA0000122) – väheses osas likvideeritud
2. Kunda linna endine tsentraalkatlamaja (JRA0000219) - likvideeritud
3. Viru-Nigula endise katlamaja masuudihoidla (JRA0000228) - likvideeritud

Viru-Nigula valla territooriumil asub Kunda prügila, mis suleti 2005-2006 aastatel. 2016. aastal hinnati prügila keskkonnaseisundit (Kobras AS, 2016) ning leiti, et probleemid Kunda prügilas on seotud nõrgvee tekke ja käitlemisega, mistõttu ohustab prügila Kunda jõge ja võimalik on oht inimese tervisele ja heaolule ning loomadele. 2018. aastal koostati prügila nõrgvee drenaaži, neutraliseerimissõlme ja biotiikide rekonstrueerimise projekt (AS Entec Eesti, 2018). Tänapäevaks on prügila keskkonnaseisund jätkuvalt probleematuiline ning jäätmekava perioodil tuleb prügila keskkonnohutamist jätkata. Eesmärk on prügila lõplik sulgemine koos keskkonnohu likvideerimisega.

Valla territooriumil asub Kunda tööstusjäätmete prügila, mida haldab Heidelberg Materials Kunda AS (endise nimega Kunda Nordic Tsement AS). Alates 2020. a märtsist on klinkritootmine ja jäätmete põletamine käitises peatatud. Samuti on peatatud ohtlike jäätmete käitlemisega seotud tegevus. Ettevõtte jätkab tööd tsemendijahvatustehasena ning samuti jätkatakse killustiku tootmisega. Tööstusjäätmete prügila käitamine jätkub ning töid tehakse prügila korrastusprojekti alusel.

2.6. Teavitamiskampaaniate korraldamine

Viru-Nigula jagab nii teabepäevade kui erinevate meediakanalite kaudu elanikele pidevalt teavet jäätmekäitlusega seotud kohustuse ja võimaluste kohta. Valla kodulehel on ajakohane info korraldatud jäätmeveo, jäätmete liigiti kogumise ja üleandmise võimaluste kohta. Samuti jagatakse infot Viru-Nigula valla Teatajas ja sotsiaalmeedias.

2.7. Hinnang eelmise jäätmekava raames seatud eesmärkide täitmisele

Viru-Nigula valla 2021-2026 jäätmekavas oli lähtuvalt riigi jäätmekavast 3 strateegilist eesmärki: vältida ja vähendada jäätmeteket, võtta jäätmed ringlusse või muul viisil taaskasutada ning vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski. Järgnevalt on koondatud informatsioon jäätmekavaga seatud eesmärkide täitmise kohta (Tabel 28).

TABEL 28. VIRU-NIGULA VALLA JÄÄTMEKAVA 2020-2024 EESMÄRKIDE TÄITMINE

Eesmärk	Täitmine
EESMÄRK 1 vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust	Jäätmete, sh olmejäätmete teke vallas on jäätmekava perioodil pidevalt vähenenud. Ohtlike jäätmete teke on 2020-2024 perioodil oluliselt vähenenud, millest suur osa on seotud Kunda tsemenditehase klinkritootmise peatamisega. Eesmärk on täidetud
EESMÄRK 2 võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil maksimaalsel määral taaskasutada	Jäätmete ringlussevõtmise võimaldamiseks tuleb jäätmeid võimalikult suurel määral liigiti koguda. Vallas on olmejäätmete liigiti kogumine korraldatud jäätmejaamades ja korraldatud jäätmeveo raames. Alates 2024. aastast on kohustuslik biojäätmete tekkekohal üleandmine või kompostimine. Pakendijäätmeid kogutakse avalikes kogumispunktides, jäätmejaamas ja korraldatud jäätmeveo raames. Pakendi- ja olmejäätmeid koguti 2023. aastal liigiti 33,2%. Eesmärk osaliselt täidetud, jäätmete liigiti kogumisvõimalusi on laiendatud, kuid eesmärgi täitmiseks tuleb liigiti kogutud jäätmete osakaalu tõsta
EESMÄRK 3 vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ja järelevalvet	Vallas kogutakse ohtlikke jäätmeid jäätmejaamas, samuti on iga-aastaselt (v.a 2024) läbi viidud ohtlike jäätmete kogumisringe. Jäätmekava perioodil jätkati suletud Kunda prügila järelehooldusega. Eesmärk on täidetud, v.a Kunda prügila osas, mille nõrgvee käitlus ja ohutustamine võtab jätkuvalt valla eelarvest suuri summasid.

2.8. Jäätmehoolduse probleemid

Viru-Nigula valla põhilised jäätmehoolduse probleemid on:

- 1) korraldatud jäätmeveo raames ei ole kõik jäätmevaldajad liitunud biojäätmete liigiti kogumisega või teavitanud kompostimisest;
- 2) jäätmevaldajate register vajab kaasajastamist;
- 3) jäätmemahutites on sinna mittekuuluvaid jäätmeliike ehk võõriseid, jäätmete liigiti kogumise teadlikkus vajab täiendamist;
- 4) prahistamine ja ulaladestamine on jätkuvalt probleem, eelkõige asulate ümbruses, kuhu on varasemalt jäätmeid viidud;
- 5) kunda prügila nõrgvee keskkonnakahju väljaselgitamine ja järelehooldus vajavad täiendavaid tegevusi ja suuri ressursse.

3. Jäätmehoolduse arendamise eesmärgid ja tegevused

Viru-Nigula valla jäätmehoolduse olulisemad tegevussuunad tulenevad Eesti jäätmekäitluspoliitikast. Jäätmekavas on seatud kolm strateegilist eesmärki:

- 1) jäätmetekke vältimine ja korduskasutuse edendamine;
- 2) jäätmete liigiti kogumise arendamine, jäätmete ringlussevõtt ja prügilasse ladestamise vähendamine;
- 3) prügistamise, sealhulgas mereprügi vältimine, vähendamine ja koristamine.

Viru-Nigula vallas on jäätmetekke langustrendis, seda nii tööstusjäätmete kui ka olmejäätmete osas. Elaniku kohta tekkis 2023. aastal olmejäätmeid 232 kg, mis on oluliselt madalam kui riigi keskmine, mis 2023. aastal oli 373 kg. Siiski tuleb jäätmekava perioodil **jätkata olmejäätme tekke vähendamisega läbi kordus- ja taaskasutustegevuste võimaluste laiendamise ja elanike teadlikkuse tõstmise.**

Olmejäätmete (arvestades koos olmejäätmed ja pakendijäätmeid) liigiti kogumine oli vallas 2023. aastal 33,2%. Tõhus liigiti kogumine on jäätmete ringlussevõtmise suurendamise aluseks. Jäätmekava perioodil tuleb **jätkata jäätmete liigiti kogumise arendamisega**, eelkõige korraldatud veo raames ja jäätmejaamades.

Järgnevalt on käsitletud jäätmekava eesmäärke täpsemalt. Konkreetne tegevuskava on toodud lisas 1.

3.1. Korduskasutuse edendamine ning jäätmetekke vältimine

Jäätmehierarhia kohaselt on kõige prioriteetsemaks tegevuseks jäätmetekke vältimine ja vähendamine. Sellega säästetakse ressursse ning välditakse jäätmete kogumise ja käitlemisega kaasnevaid keskkonnaprobleeme. Jäätmetekke vältimiseks loetakse:

- otsest vältimist – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine;
- korduskasutust – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel;
- korduskasutuseks ettevalmistamist – kontrollimine, remontimine, ümberdisainimine.

Jäätmetekke vältimiseks tuleb pakkuda nii elanikele kui ka ettevõttele erinevaid võimalusi suunata materjale ja esemeid korduskasutusse enne, kui need jäätmeteks muutuvad. Jäätmekava perioodil jätkatakse jäätmetekke vältimise edendamisega, mille juures tegevused on järgmised:

- Aseri jäätmejaama (Kordoni tn 12, Aseri alevik) rajamine koos kasutuskõlblike esemete kogumisruumiga (olmehoone või -angaar);
- Kunda jäätmejaama kaasajastamine koos kasutuskõlblike esemete kogumisruumi lisamisega;
- koostöö arendamine korduskasutusorganisatsioonidega (nt tekstiilid, mööbel, riided, muud kodutarbed ja esemed jms);
- korduskasutuse, jagamis- ja parandamisalgatuste toetamine ja tunnustamine;
- toidujäätmete vähendamise soodustamine valla hallatavates asutustes (lasteaiad, koolid jms);
- toidujagamiskappide paigaldamine;
- avalike üritustele jäätmeteket, sh toidujäätmete teket, vältiva juhendi koostamine;
- keskkonnahoidlike riigihangete korraldamine.

Jäätmetekke vältimine ja vähendamine sõltub jäätmetekitajate teadlikkusest ja tarbimisharjumustest. Elanike teadlikkuse suurendamiseks on Viru-Nigula valla poolt ette nähtud tegevused:

- jäätmehooldusalaste ürituste korraldamine huvigruppidele, osalemine üleeestilistes kampaaniates;
- selgitustöö ja teavitamine, infomaterjalide ja trükiste koostamine ning levitamine, info avaldamine valla kodulehel ja ajalehes;
- avalikel üritustel jäätmealase info jagamine;
- jäätmehooldusalaste projektide koostamine ja toetuse taotlemine.

Jäätmeteket saab vähendada läbi piirkondliku või valdkondliku koostöö toetades kogukondade, ettevõtete ja organisatsioonide jäätmetekke vähendamist. Headeks näideteks on nt Lääne-Virumaa kliima- energiakava maakonnas ringmajanduse tõhusamaks rakendamiseks ning Toidupanga tegevus ja Lääne-Virumaa toidutootjate ringdisaini ja sotsiaalsete mõjude juhtimise programm toidujäätmete vähendamiseks.

3.2. Jäätmete liigiti kogumise arendamine, jäätmete ringlussevõtt ja ladestamise vähendamine

Viru-Nigula vallas koguti 2023. aastal liigiti 33,2% olmejäätmetest (pakendijäätmed ja olmejäätmed). Kuigi jäätmete ringlussevõtmist teostavad vastavat luba omavad jäätmekäitlejad, on KOV-i roll suunata käitlusesse võimalikult suures osas liigiti kogutud jäätmed, mis loob aluse jäätmete ringlussevõtmiseks. Seetõttu määratakse jäätmereformiga KOV-idele rohkem vastutust olmejäätmete liigiti kogumise tagamiseks (jäätmereformi eelnõu kohaselt tuleb 2026. aastal liigiti koguda 66% tekkinud

olmejäätmetest). Jäätmete liigiti kogumine väldib nende prügilasse ladestamist ja põletamist ning suunab materjalid ringlusse. Jäätmekava perioodil on prioriteediks pakendi- ja olmejäätmete liigiti kogumise suurendamine.

Eesmärgi saavutamiseks võetakse jätkuvalt käesoleva jäätmekava programmi planeeritud **Aseri jäätmejaama (Kordoni tn 12, Aseri alevik) rajamine**, kus on ette nähtud:

- autokaal, estakaad(id) koos katusealustega ning kogu territooriumi katvad kaamerad;
- olmehoone taaskasutatavate esemete, sealhulgas tekstiili, mänguasjade, kodutarvete jm kogumiseks.

Samuti kaasajastatakse ja rekonstrueeritakse Kunda jäätmejaama (Lähta tee 1, Kunda linn) samade teenuste ja komponentidega sarnaselt Aseri kavandatava jäätmejaamaga.

Täiendavalt on plaanis **rajada Viru-Nigulasse jäätmepunkt (Niguli tn 2b)**. Jäätmepunktis kogutakse kodumajapidamistes tekkivaid tavajäätmeid (paber- ja kartong, plast, metallid, pakendid, ehitus- ja lammutusjäätmed, klaas, aia- ja haljastujäätmed ning tekstiilijäätmed) ning eraldi angaaris ohtlikke jäätmeid.

2024. aastal on Keskkonnaagentuuri poolt alustatud **jäätmemudeli arendusega**⁸, mis aitab välja selgitada konkreetsele KOV-ile sobiva jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri arendamise vajadusi. Jäätmemudeli valmimisel saab täiendavalt hinnata valla kogumissüsteemide toimimist ja vajalikke muudatusi.

Liigiti kogumise suurendamisel keskendutakse jäätmematerjalidele, mille osakaal segaolmejäätmetes on kõige suurem ehk biojäätmed, paber ja papp ning plast.

3.2.1. Biojäätmed

Võttes aluseks segaolmejäätmete sortimisuuringu (SEI Tallinn, 2020) Rakvere valla segaolmejäätmete koostise, leidub segaolmejäätmetes biojäätmeid 37,6%. Jäätmeseaduse kohaselt ei tohi prügilasse ladestatavates jäätmetes olla biolagunevaid jäätmeid üle 20 massiprotsendi. Seega tuleb jäätmekava perioodil biolagunevate jäätmete liigiti kogumise suurendamisega jätkata. Alates 2024. aastast on biolagunevate jäätmete üleandmine kohustuslik kõigile korraldatud jäätmeveoga liitunud kinnistutele. Kuigi jäätmekava koostamise hetkel ei ole 2024. aasta jäätmestatistika andmed kättesaadavad, võib eeldada, et biolagunevate jäätmete liigiti kogumine on seeläbi mõnevõrra suurenenud.

⁸ <https://keskkonnaagentuur.ee/node/1598>

Jäätmekava perioodil jätkatakse korraldatud jäätmeveo raames biojäätmete kogumisega, sh on lubatud ka tekkekohal kompostimine. Lisaks jätkatakse aia- ja haljastujäätmete vastuvõtmist jäätmejaamas. Probleemiks on jäätmevaldajad, kes ei ole korraldatud jäätmeveo raames biojäätmete äraveoga liitunud ega teavitanud tekkekohal kompostimisest. Jäätmekava koostamise hetkel oli korraldatud jäätmeveoga liitunud 1325 jäätmevaldajat, biojäätmekoguti 125 jäätmevaldajalt ning tekkekohal kompostijaid oli 168. Seega on 1 032 jäätmevaldaja biojäätmete kogumise viis teadmata, mistõttu need jäätmevaldajad tuleb liita tekkekohalt biojäätmete äraveoga või suunata teavitama tekkekohal kompostimisest. **Jäätmekava perioodil tuleb tõhustada järelevalvet, ajakohastada Viru-Nigula valla jäätmehoolduseeskirja ning pöörata rohkem tähelepanu biojäätmete kogumise osas jäätmehoolduseeskirja nõuete täitmise jõustamisele.**

Kogutud biojäätmekogutuleb ladestamise ja põletamise asemel suunata ringlusse ehk kompostimisse või biogaasi tootmisse. Hetkel suunatakse vallas tekkivad haljastujäätmekompostimisele Lääne-Viru Jäätmekeskusesse. Juhul kui piirkonnas arendatakse biogaasi tootmise võimekust, saab jäätmed suunata biogaasijaama. Biogaasijaama rajamisel on soovitatav köögi- ja sööklajajäätmekogutuleb ning aia- ja haljastujäätmekogutuleb eraldi koguda ning anda biogaasijaama üle köögi- ja sööklajajäätmekogutuleb.

3.2.2. Pakendijäätmekogutuleb

Viru-Nigula vallas koguti 2023. aastal liigiti 48,5% pakendijäätmekogutuleb. Pakendijäätmekogutuleb korraldatud jäätmeveo raames, avalikes kogumispunktides ja Kunda jäätmejaamas (tulevikus ka Aseri jäätmejaamas ja Viru-Nigula jäätmepunktis). Jäätmekava perioodil tuleb suurendada liigiti kogutud pakendijäätmekogutuleb hulka, sh laiendada võimalusi liigiti kogutud pakendijäätmekogutuleb üleandmiseks. Samuti tuleb jätkata teavitustööga pakendijäätmekogutuleb liigiti kogumise teadlikkuse tõstmiseks, et vähendada teiste jäätmeliikide panemist avalikesse pakendikonteineritesse ja nende kõrvale.

Hetkel on valla territooriumil 52 sega- ja klaaspakendi avalikku konteinerit, mis asuvad kogu valla territooriumil. Kogumispunktide paiknemist ja tihedust võib pidada piisavaks arvestades valla elanikkonna paiknemist. Viru-Nigula vallas jälgitakse pidevalt kogumispunktide toimimist ning vajadusel tehakse konkreetses asukohas muudatusi koostöös taaskasutusorganisatsioonidega. Olulisi muudatusi avalike pakendijäätmekogutuleb konteinerite osas jäätmekava perioodil planeeritud ei ole. Eesmärk on kogumispunktides eraldi koguda papp- ja paberpakend.

Kohtkogumise rakendamisel tagatakse kehtivas seadusandluses ette nähtud taaskasutusorganisatsioonide osalemine proportsionaalselt nende turuosaga. Vald peab läbirääkimisi taaskasutusorganisatsioonidega pakendikonteinerite võrgustiku tihendamiseks. Juhul, kui tekkekohal kogumine suureneb, võib koostöös taaskasutusorganisatsioonidega vähendada kogumispunktide tihedust ja koosseisu. Samas tuleb tagada, et avalikes kogumispunktides saab üle anda liigiti kogutud pakendijäätmeid, mitte ainult segapakendeid.

Jäätmereformiga kavandatakse pakendite kogumisel järgmisi muudatusi:

- pakendijäätmete tekkekohal kogumine korraldatakse korraldatud jäätmeveoga tiheasustusalal korteriühistute, eramajade, ettevõtete ja asutuste juures ning väljaspool tiheasustusalal korteriühistute juures. Pakendijäätmed kogutakse kahte eraldi mahutisse. Ühte mahutisse kogutakse paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega ning teise mahutisse klaaspakendijäätmed koos plast- ja metallpakendijäätmetega;
- pärast üleminekuperioodi lõppemist on olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kogumine kohaliku omavalitsuse ülesanne, kuid pakendijäätmete käitlemise korraldamine jääb taaskasutusorganisatsiooni kohustuseks. Omavalitsuse kokku kogutud pakendijäätmed veetakse kokkulepitud vaheladustuskohta või käitluskohta, kus need antakse vastavalt turuosadele üle kolmele taaskasutusorganisatsioonile või TKO-ga kokkuleppel otse käitlejale.

Jäätmereformi järgselt tuleb kujundada vastavalt jõustunud seadustele terviklik pakendite kogumissüsteem, mis koosneb pakendite tekkekohal kogumisest ning kogumispunktidest. Pakendijäätmete kohtkogumise laiendamisel on soovitatav võimalusel taotleda KIK-ilt toetust kohtkogumise vahendite soetamiseks.

3.2.3. Tekstiilijäätmed

Vastavalt jäätmeseadusele peab kohalik omavalitsus korraldama tekstiilijäätmete liigiti kogumise hiljemalt 01.01.2025 (§ 31 lg 3 ja § 136¹⁴).

Tekstiilijäätmeid, mis korduskasutuseks ei sobi, saab jätkuvalt üle anda Kunda jäätmejaamas ning rajatavates Aseri jäätmejaamas ja Viru-Nigula jäätmepunktis. Lisaks plaanitakse **laiendada tekstiilijäätmete kogumist** ja valda paigutada 4 tekstiilijäätmete konteinerit: 2 Kunda linna, 1 Viru-Nigula alevikku ning 1 Aseri alevikku.

Soovituslik on teha jäätmekava perioodil koostööd organisatsioonidega, kes tegelevad kasutuskõlblike riiete ja tekstiilide kogumise, jagamise ja/või müümisega ning mille

tulemusena suurendatakse tekstiiltoodete kordus- ja taaskasutamist. Rajatavasse Aseri jäätmejaama ja laiendatavasse Kunda jäätmejaama on plaanis rajada korduskasutusruum, kuhu elanikud saavad tuua ja sealt võtta kasutuskõlblikke ja puhtaid tekstiilesemeid.

Nii riigi jäätmekavas kui ka Maailmapanga Eesti jäätmevaldkonna tervikanalüüsis on välja toodud, et tekstiilijäätmete ringlussevõtu võimekus on madal nii Eestis kui ka lähiriikides. Samas, kehtiva jäätmeseaduse kohaselt on liigiti kogutud jäätmeid keelatud prügilas ladestada ja põletada, välja arvatud jäätmeid mis tekivad liigiti kogutud jäätmete töötlemisel ning mille puhul on prügilasse ladestamine või põletamine jäätmehierarhia kohaselt keskkonna jaoks parim lahendus (JäätS § 35 lg 1 p 2 ja § 28¹ lg 2). Hetkel puuduvad võimalused suunata liigiti kogutud tekstiilijäätmed ringlusse või materjalina taaskasutusse ning seega suunatakse need jäätmed ladestamisele või põletamisele. Tekstiilijäätmete probleemi lahendamiseks on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku hõlmata tekstiilitootjad laiendatud tootjavastutussüsteemi, mille jõustumisel oleks tootjatel vastutus tekstiiltoodete olelusringi eest ning tootjad kannaksid tekstiili kogumise, transpordi ja käitlemise kulud. Jäätmekava perioodil tehakse võimalusel koostööd riigiasutuste ja ettevõtetega tekstiilijäätmete ringlussevõtu võimekuse suurendamiseks.

3.2.4. Muud tavajäätmed

Jäätmekava perioodil jätkatakse paberi-, klaasi-, metalli-, plasti- ja puidujäätmete ning suurjäätmete vastuvõttu Kunda jäätmejaamas. Aseri jäätmejaama ja Viru-Nigula jäätmepunkti lisandumine suurendab jäätmete üleandmise mugavust ning kasutuskõlblike esemete korduskasutusse suunamine aitab vähendada jäätmete teket.

3.2.5. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Viru-Nigula vallas koguti 2023. aastal liigiti 83% ehitus- ja lammutusjäätmetest (välja arvatud pinnas ja kivid). Ehitus- ja lammutusjäätmeid saavad elanikud üle anda Kunda jäätmejaamas, samuti saab ehitusobjektidel tekkinud jäätmete üleandmiseks tellida kogumismahuti jäätmekäitlejatelt.

Jäätmete ringlussevõtu tagamiseks jätkatakse jäätmekava perioodil ehitus- ja lammutusjäätmete, sh liigiti kogutud jäätmete, vastuvõtmisega Kunda jäätmejaamas. Ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmine laieneb Aseri jäätmejaama ja Viru-Nigula jäätmepunkti rajamisega ning Kunda jäätmejaama rekonstrueerimine muudab ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmise mugavamaks.

Jäätmehoolduseeskirjas ehitusjätmete käitlemise osas sätestatud nõuete täitmise üle tuleb teostada regulaarset järelevalvet. Ehitusprojekti raames, enne ehitus- ja lammutustöid, on oluline nõuda jätmete käitlemise kirjeldust. Kasutuslubade ja kasutusteatiste menetlemise käigus tuleb kontrollida pisteliselt ehitamise jäätmekäitluse dokumente.

Soovitav on rakendada lammutusobjektidel valikulist lammutamist ning tekkinud korduskasutatava materjali suunamist korduskasutusse. Valikulise lammutamise puhul eelneb lammutamisele lammutatava objekti kaardistamine, materjalide ja nende mahtude hindamine, detailide eraldamine, sorteerimine korduskasutuseks. Soovitav oleks alustada esmalt pilootprojektiga ning kaardistada esmalt mõne lammutusobjekti puhul materjalid ja detailid, mida saaks suunata ringlussevõtuks või korduskasutuseks. Selleks on otstarbekas teha koostööd teiste omavalitsustega, nt Lääne-Viru Jäätme keskuse kaudu.

3.2.6. Ohtlikud jäätmed ja probleemtoodetest tekkinud jäätmed

Ohtlike jäätmeid ja probleemtoodetest tekkinud jäätmeid (vanarehvid, patareid ja akud ning elektri- ja elektroonikaseadmed) võetakse jätkuvalt vastu jäätmejaamas ja müügikohtades. **Aseri jäätmejaama ja Viru-Nigula jäätme punkti rajamisega lisandub elanikele võimalusi ohtlike jätmete ja probleemtoodetest tekkinud jätmete üleandmiseks. Jäätmekava perioodil jätkatakse ohtlike jätmete kogumisringidega vähemalt üks kord aastas.** Ohtlike jätmete liigiti kogumiseks tuleb jätkata teavitustöö ja liigiti kogumise võimaluste info jagamisega. Lisaks on soovitatav teha koostööd probleemtoodete tootjatega kogumissüsteemi laiendamiseks (nt romusõidukite teiseldamisel).

3.2.7. Korraldatud jäätmeveo arendamine

Korraldatud jäätmeveo arendamisel on kavas korraldatud jäätmeveoga hõlmata võimalikult suures ulatuses liigiti kogutavaid jäätmeid. 01.04.2025-01.04.2030 perioodiks on Viru-Nigula vallas korraldatud jäätmeveo teenuste kontsessiooni andmise hange, mille järgi kohaldatakse korraldatud jäätmevedu erinevatele jäätmeliikidele järgmistel tingimustel (Tabel 29).

TABEL 29. ALATES 01.04.2025 VIRU-NIGULA VALLA KORRALDATUD JÄÄTMEVEO TEENUSTE KONTSESSIOONI ANDMISE HANKEGA VEETAVAD JÄÄTMELIIKID

Jäätmeliik	Eeldatav kogus, t/a	Jäätmeveo tingimused
Segaolmejäätmed (20 03 01)	1000	Kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele

Jäätmeliik	Eeldatav kogus, t/a	Jäätmeveo tingimused
Paber- ja kartong (20 01 01)	50	kohustuslik anda üle ühiskondlike hoonetega kinnistutel, kus tekib paberi- ja kartongijäätmeid. Jäätmevaldajad, kes ei anna tekkekohal jäätmeid jäätmevedajale üle, annavad jäätmed üle avalikku kogumisvõrku, kus on taaskasutusorganisatsiooni(de)le kuuluvad konteinerid paberi- ja kartongpakendite kogumiseks. Lisaks saavad jäätmevaldajad paber- ja kartongjäätmed üle anda jäätmejaama(desse).
Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)	40	Kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele, kes ei rakenda tekkekoha kinnistul nõuetekohast kompostimist.
Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01)	30	Jäätmete üleandmine ei ole kohustuslik. Jäätmevedaja võib selle teenuse eest küsida tasu. Samuti on võimalik jäätmevaldajatel biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid üle anda Kunda jäätmejaamas. Biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid võib jäätmevedajale üle anda koos biolagunevate köögi- ja sööklajäätmetega sarnaste lagunemisomaduste korral ühises konteineris, kuid sel juhul ei tohi neisse konteineritesse panna puulehti, suures koguses muruniitmise jääke, oksid jmt. Jäätmevedajalt võib tellida eraldi kogumiskonteineri aia- ja haljastujäätmete kogumiseks ja üleandmiseks. Biolagunevate aia- ja haljastujäätmete (peamiselt lehed) üleandmiseks korraldatakse jäätmevedaja poolt tiheasustusaladel (hajaasustuses vaid kokkuleppel) neljal korral aastas kogumisring, millest kaks on kevadel (eeldatavalt mais/aprillis) ning kaks sügisel (eeldatavalt oktoobris/novembris). Kogumisringil osalemiseks esitab jäätmevaldaja vastava tellimuse.
Suurjäätmed (20 03 07)	100	Suurjäätmeid saavad jäätmevedajale üle anda kõik jäätmevaldajad vabatahtlikult. Üleandmiseks peab jäätmevaldaja esitama jäätmevedajale tellimuse. Jäätmevedaja võib selle teenuse eest küsida tasu. Suurjäätmeid on võimalik jäätmevaldajatel üle anda ka Kunda jäätmejaamas.
Segapakendid (15 01 06)	100	Segapakendite üleandmine jäätmevedajale on vabatahtlik ning jäätmevaldajad võivad tellida

Jäätmeliik	Eeldatav kogus, t/a	Jäätmeveo tingimused
		jäätmevedajalt segapakendite äraveo teenuse, mille eest jäätmevedaja võib tasu küsida. Samuti saab segapakendite ära andmiseks kasutada avalikku kogumisvõrku, kus on taaskasutusorganisatsioonidele kuuluvad kogumismahutid. Samuti saab segapakendeid üle anda jäätmejaama.
Rõivad ja tekstiilid (20 01 10 ja 20 01 11)	10	Tekstiilijäätmeid saavad jäätmevaldajad üle anda avaliku kogumisvõrgu mahutitesse ja jäätmejaama(de) hoonesse paigutatavatesse konteineritesse, kuhu võib panna puhtaid riideid ja jalanõusid, et suunata need kordus- ja/või taaskasutusse. Jäätmete üleandmine on vabatahtlik. Rõiva ja tekstiili korduvkasutuseks mittesobivad jäätmeid võib viia ka jäätmejaama(desse). Jäätmevedaja on kohustatud paigaldama veopiirkonda 4 riidekonteinerit (Kunda linna 2 tk, Viru-Nigula alevikku 1 ning Aseri alevikku 1). Jäätmevedaja lepib eelnevalt hankijaga kokku konteinerite täpse mahu (eeldatavalt ca 2 m³) ja asukohad. Jäätmevedaja korraldab paigaldatud konteinerite tühjenduse.
Ohtlikud jäätmed koodiga 20 01*	30	Ohtlikke jäätmeid saavad jäätmevedajale üle anda kõik jäätmevaldajad. Üleandmiseks peab jäätmevaldaja esitama jäätmevedajale teenuse tellimuse, mille eest võib jäätmevedaja tasu küsida. Jäätmete üleandmine jäätmevedajale ei ole kohustuslik. Jäätmete vedu toimub kogumisringidena. Aastas teostatakse 1 kogumisring, kevadhooajal, mis on jäätmevaldajale tasuta. Ohtlike jäätmete veo tellimisel peab jäätmevaldaja andma jäätmevedajale teada äraantavate jäätmete ligikaudse koguse ja mahu.

Vastavalt Maailmapanga Eesti jäätmevaldkonna tervikanalüüsile ja jäätmereformi eelnõule on oluline korraldada pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumist, mis on elanikele mugav võimalus pakendijäätmete üleandmiseks ning aitab kaasa pakendijäätmete ringlussevõtu sihtarvu täitmisele. Viru-Nigula vallas on elanikkond koondunud keskustesse (Kunda linn,

Viru-Nigula alevik ja Aseri alevik) ning ülejäänud osa vallast on hõredalt asustatud (sh ei asu kõik jäätmevaldajad jäätmehoolduseeskirjas sätestatud jäätmeveoks sobilike teede ääres). Seetõttu tuleb arvestada korraldatud jäätmeveo arendamisel nii tihe- kui ka hajaasustuse eripäradega. Pakendijäätmete liigiti kohtkogumist jäätmevaldajatelt on mõistlik rakendada maksimaalselt tiheasustusaladelt. Hajaasustuses saab pakendijäätmeid jätkuvalt koguda ühiskonteinerites, avalikes konteinerites ja jäätmejaamas ning pakendijäätmete üleandmine korraldatud jäätmeveo raames toimub vastavalt jäätmevaldaja soovile lisateenusena.

Korraldatud jäätmeveo arendamisel lähtutakse jäätmereformi muudatustest peale selle jõustumist. Jäätmekava koostamise hetkel toimub Keskkonnaagentuuri poolt KOV-idele suunatud jäätmemudeli arendamine⁹, millega saavad KOV-id tulevikus planeerida oma piirkondade jäätmete liigiti kogumist, sh kogumismahutite lahendusi ja paiknemist. Jäätmemudeli valmimisel saab üle vaadata korraldatud jäätmeveos kasutatavad kogumismahutite tüübid ja paiknemine.

Selleks, et võimalikult suures ulatuses jäätmeid ringlusse suunata, saab korraldatud jäätmeveo hankeid läbi viia **kahe-tasandilistena**:

- 1) leitakse jäätmekäitluskoht kogutud jäätmete käitlemiseks;
- 2) leitakse jäätmevedaja.

Jäätmekäitluskoha valikul on oluline selle võimekus jäätmeid ringlusse võtta. See eeltingimus võimaldab valida igale korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigile parima ringlussevõtu võimekusega jäätmekäitluskoha.

Jäätmereformi järgselt on vajalik hinnata omavalitsuskesksele korraldatud jäätmeveole üleminekut. Omavalitsuskeskse mudeli korral on jäätmevedaja ainsaks kliendiks KOV-i üksus, kellel on kohustus pidada arvestust jäätmevaldajate üle ja nendega arveldada.

3.2.8. Koostöö teiste kohaliku omavalitsuse üksustega

Viru-Nigula vald teeb koostööd MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskusega, mis koondab Lääne-Viru maakonna KOV-e. MTÜ eesmärk on jäätmekäitluse korraldamine ja arendamine ning säästva arengu põhimõtete elluviimine Lääne-Virumaal. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskusepõhitegevuste hulka kuulub:

- MTÜ liikmetele jäätmekäitlusega seotud teenuste pakkumine;
- jäätmekäitlusalastes küsimustes nõustamine ja koolituste läbiviimine;
- jäätmevaldkonna statistika ja aruannete koostamine;

⁹ <https://keskkonnaagentuur.ee/node/1598>

- jäätmete tekkekohal liigiti kogumise arendamine ja selleks võimaluste loomine;
- jäätmete ringlussevõtu arendamine ja selleks võimaluste loomine;
- jäätmeladestuse vähendamine ja taaskasutatavate jäätmete osakaalu suurendamine;
- jäätmekäitlusalase koostöö korraldamine valitsusasutuste ja valitsusväliste organisatsioonidega, õppe- ja teadusasutustega;
- jäätmeteemaliste ürituste ja teavituskampaaniate korraldamine.

Jäätmekava perioodil jätkatakse koostööd teiste maakonna KOV-idega, sealhulgas läbi Lääne-Viru Jäätmekeskuse. Koostöös teise KOV-idega saab jagada teavet ja kogemusi, teha koostööd projektide elluviimisel ning luua piirkonnas laiem võimekus jäätmete kogumiseks ja käitlemiseks läbi suuremate jäätmemahdade ja arenduseks vajalike ressursside.

3.2.9. Jäätmehoolduse rahastamine

Kavandatava jäätmereformiga muutub oluliselt KOV-ide jäätmehoolduse rahastamine. Jäätmereformiga on ette nähtud, et omavalitsusel on õigus kehtestada jäätmevaldajale jäätmehoolduse arendamise kulude kandmise kohustus. Jäätmehooldusega seotud kulude hulka võib KOV vastavalt vajadusele arvestada:

- 1) kogumisvahenditega ja kogumispunktidega seotud kulud – nt kogumiskotid, kogumismahutid ja -vahendid, kompostrid ja kogumisvahendite ja kogumispunktidega seotud digitaalsed ja nutikad lahendused;
- 2) väljaspool korraldatud jäätmevedu kogutavate jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud - kogumisringid, jäätmejaama või kogumispunkti toodud jäätmete vedu;
- 3) väljaspool korraldatud jäätmevedu kogutud jäätmete käitlemise kulud;
- 4) jäätmekäitluskoha rajamise, kasutamise, sulgemise ja järelhoolduse kulud ning käitluskoha rajamise ettevalmistamisega seotud kulud;
- 5) korduskasutuslahendustega ja jäätmetekke vältimisega seotud kulud – nt korduskasutussüsteemi sisseseadmine jäätmejaamas, parandustöökoda, tekstiilikonteinerid, toidujagamiskapid vms;
- 6) andmehalduse, sealhulgas jäätmevaldajate registri pidamise ja jäätmevaldajatega arveldamise kulud;
- 7) jäätmealase teavituse ja nõustamisega seotud kulud - nt teavitusmaterjalide koostamine ja levitamine, koolitused, kleebisid, infotahvlid, sildid, juhendid;
- 8) jäätmeseaduse nõuete täitmise järelevalve kulud - nt valvekaamerate, PrügiBinGo-laadsete teenuste kulu;
- 9) muud kulud, mille eesmärk on tõsta jäätmehoolduse taset või täita jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise sihtarve.

Jäätmekava koostamise hetkel on jäätmereform veel eelnõu faasis, mistõttu ei ole teada, kuidas jäätmehoolduse rahastusmudel täpselt välja hakkab nägema. Jäätmehoolduskulude suuruse määramise korra kehtestab kohalik omavalitsus oma määrusega. Juhul kui jäätmereform jõustub, tuleb jäätmekavaga analüüsida jäätmehoolduskulude kandmise kohustuse rakendamist, selle kohustuse eesmärgi ja korraldust. Kui jäätmeseaduses sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksuse õigus kehtestada jäätmevaldajale jäätmehoolduskulude kandmise kohustus, on soovitatav minna üle uuele jäätmehoolduse rahastamismudelile.

3.2.10. Teavitustöö

Elanike teadlikkuse suurendamine on protsess, millega tuleb järjepidevalt tegeleda, koostöös riiklike ja kohalike asutuste ja organisatsioonidega. Hästi toimiva jäätmehooldussüsteemi seisukohalt on oluline, et elanikud seda mõistaksid ja toetaksid ning oleksid teadlikud jäätmetekke vältimise, liigiti kogumise ja üleandmise võimalustest.

Teadlikkuse suurendamiseks tehakse koostööd erinevate asutuste ja ettevõtetega, sh haridus- ja teadusasutuste ning taas- ja korduskasutusorganisatsioonidega. Kampaaniate ja teavituste edastamisel tuleb arvestada erinevate sihtgruppidega (nt täiskasvanud ja noored, eramajad ja korterelamud, muukeelsed elanikud). Jäätmete liigiti kogumise edendamiseks on oluline elanike teavitamine erinevate jäätmete liigiti kogumise võimalustest (valla kodulehel, valla lehes, teavituskampaaniad jne). Jäätmekava perioodil on plaanis täiendada ja parandada jäätmealast infot valla kodulehel.

3.3. Prügistamise, sealhulgas mereprügi vältimise, vähendamise ja koristamise meetmed ning jääkreostusobjektide korrastamine

Prügistamist aitab ennetada hoolikalt kavandatud korraldatud jäätmevedu, mis tagab erinevate jäätmeliikide konteinerite olemasolu, sobiva suurusega konteinereid ning konteinerite tühjemise sobivat ajavälja. Korraldatud jäätmeveo tõhusaks toimimiseks tuleb parandada jäätmevaldajate registris andmevahetust ning hoida registriandmed ajakohastena. Samuti on oluline pakkuda elanikele võimalust anda sorteeritult kogutud jäätmeid üle jäätmejaamades ja kogumispunktides, mis on kergesti ligipääsetavad ja sobivate lahtiolekuaegadega.

Viru-Nigula vald jätkab jäätmekava perioodil ulaladestatud jäätmete likvideerimisega ning järelevalve tõhustamisega prügistamise vähendamiseks, mh kaamerate paigaldamisega

kohtadesse, kus toimub pidev prügistamine. Iga-aastaselt korraldatakse vallas Maailmakoristuspäeva raames keskkonnaorganisatsioonide ja vabatahtlikega koristustalguid.

Prügistamise juures on oluline tähelepanu pöörata mere ja kallaste puhtana hoidmine. Sadamate aladel vastutab mereprügi vältimise eest sadama haldaja, kes koostab mh sadama jäätmekava laevadel tekkinud jäätmete vastuvõtmise tagamiseks (Sadamaseadus §26)¹⁰. Viru-Nigula vallas on mereäärsetele aladele, mh Kunda avalikku supluskohta ning Mahu ja Kalvi randadesse paigaldatud jäätmekonteinereid. Oluline on tagada prügikonteinerite piisav tihedus ja tühjendamissagedus. Konteinerid peavad olema disainitud viisil, mis takistab jäätmete tuulega või lindude abil keskkonda sattumist. 2019. aastal soetati liivasõelumismasin, mille abil puhastatakse rannaliiva võõristest.

Jäätmekava perioodil jätkatakse jääkreostusobjektide kaardistuse, vajadusel reostusuuringute läbiviimise ja reostuse likvideerimisega. Likvideerimistöödeks on võimalik taotleda taotlusvooru avamisel toetust KIK-ist.

Valla territooriumil asuva suletud Kunda prügila keskkonnaohutus on jätkuvalt problemaatiline, valla eelarvest kulutatakse suuri summasid nõrgvee kahjutustamiseks enne Kunda jõkke suunamist ning jäätmekava perioodil tuleb prügila keskkonnaseisundi kindlakstegemiseks vajadusel teostada täiendavaid uuringuid ning rakendada vajalikke meetmeid prügilast tuleneva reostuse vähendamiseks. Eesmärk on prügila lõplik sulgemine ja keskkonnaohutuks muutmine. Jäätmekava perioodil kaalutakse võimalusi prügila korrastamiseks riiklikest vahenditest ja selleks prügila muutmiseks riiklikuks jääkreostusobjektiks. Samuti jätkatakse jäätmekava perioodil prügila seire ja järelhooldustöödega.

¹⁰ Sadama jäätmekavad kättesaadavad Sadamaregistris <https://www.sadamaregister.ee/>

4. Jäätmekava rakendamise keskkonnamõju

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 2¹ kohaselt on keskkonnamõju kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile või varale.

Järgnevalt on toodud jäätmete kogumise, veo, käitlemise ja ladestamisega kaasnevad keskkonnamõjud vastavalt KeHJS §-le 2¹ (Tabel 30).

TABEL 30. JÄÄTMETE KOGUMISE, VEO, KÄITLEMISE JA LADESTAMISEGA KAASNEVAD KESKKONNAMÕJUD

Vahetu (otsene) keskkonnamõju tegur	Vahetu keskkonnamõju	Kaudne keskkonnamõju tegur	Kaudne keskkonnamõju
Jäätmete kogumine, vedu	Saasteainete emissioon sise- ja välisõhku, müra, vibratsioon, tolmu. Väheneb ulaladestamine*	Jäätmete kogumiskohtade rajamine	Loodusvarade, mh pinnase, mulla ja vee kasutamine, müra vibratsioon. Väheneb ulaladestamine*
Jäätmete käitlemine	keskkonnariskid ja -häiringud (müra, tolmu, lõhn, heide vette ja pinnasesse ning välisõhku)	Jäätmekäitluskohtade rajamine	Loodusvarade, mh pinnase, mulla ja vee kasutamine, müra, vibratsioon. Suureneb jäätmete ringlussevõtmine, väheneb kasvuhoonegaaside heide
Jäätmete ladestamine	Lagunemisgaaside emissioon, prügilagaas, norgvesi, müra, lindude, näriliste ja putukate kogunemine	Prügila rajamine, sulgemine	Loodusvarade, mh pinnase, mulla ja vee kasutamine, müra, vibratsioon

*Ulaladestus on maastike risustamine ebaseaduslikul jäätmete ladestamisel loodusesse

Jäätmekäitluse kõigi etappidega – jäätmete kogumise, veo, töötlemise, taaskasutamise ja kõrvaldamisega – kaasnevad nii positiivsed kui ka negatiivsed mõjud keskkonnale. Põhjalikumalt käsitleb jäätmekäitlusega seotud keskkonnamõju kirjeldust riigi jäätmekava 2023-2028 keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne (Skepast&Puhkim OÜ 2023¹¹).

¹¹ Skepast&Puhkim OÜ, 2023. Riigi jäätmekava 2022-2028 keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) aruanne. https://kliiministerium.ee/sites/default/files/documents/2023-07/Riigi-jaatmekava_KSHA_NVT_07072023.pdf

Jäätmekavas seatud eesmärgid ja planeeritud tegevused seisnevad jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Täites jäätmekavas esitatud eesmäärke: suurendades jäätmete sortimist ja liigiti kogumist, luues elanikele võimalusi liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu, majandusliku kasu ning järelevalve tõhustamise kaudu, väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest tulenev keskkonnamõju.

Viru-Nigula valla jäätmehoolduseeskirja kohaselt tuleb iga tegevuse juures püüda jäätmeteket vältida või vähendada. Jäätmed tuleb koguda liigiti, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Tekkinud jäätmeid tuleb taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ega ole muude käitlusviisidega võrreldes ülemäära kulukas.

Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamisteks keskkonnamõjudeks on jäätmeveokite poolt tekitatavad mõjud – heitgaas ja müra, mis muu transpordikoormusega võrreldes on siiski marginaalsed. Lisaks võib jäätmeid veo ajal sattuda keskkonda ja jäätmeveoga võib kaasneda haisu levik. Viru-Nigula vallas toimib korraldatud jäätmevedu, mis võimaldab jäätmete kogumist logistiliselt paremini organiseerida ja vähendada jäätmeveokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju. Jäätmeveo keskkonnamõju on võimalik vähendada liigiti kogumise tõhustamisega, üldise jäätmetekke vältimisega ning jäätmeveo parema logistilise organiseerimisega. Mõju on võimalik vähendada ka keskkonnasäästlikumaid jäätmeveokeid kasutades. Jäätmeveo keskkonnamõju aitab samuti vähendada optimaalne jäätmemahutite ja -jaamade ning kogumispunktide võrgustik, mis vähendab veokaugusi ning tagab elanikele mugava jäätmete üleandmise võimaluse. Jäätmekava perioodil jätkub korraldatud jäätmeveo korraldamine ning jäätmete liigiti kogumise võrgustiku arendamine, mis vähendab jäätmeveo keskkonnamõju.

Jäätmete liigiti kogumise keskkonnamõju

Jäätmete liigiti kogumisel, mille arendamine on jäätmekava üheks eesmärgiks, on oluline roll keskkonnamõjude vähendamisel. Liigiti kogutud jäätmed on eelduseks ringlussevõtule, mis vähendab nii tootmise kui ka jäätmekäitluse keskkonnamõjusid. Segajäätmete ettevalmistamine ringlusse võtmiseks on ressursimahukas ning teatud juhtudel võib see olla võimatu (nt vedelad jäätmed rikuvad paberi- ja kartongijäätmete edasise töötlemise). Liigiti kogumisel on jäätmekäitlejatel võimalik jäätmeliike käidelda vastavalt nende omadustele võimalikult tõhusalt - biolagunevad jäätmed kompostitakse või toodetakse neist biogaasi, puhtad plastijäätmed ning paber- ja kartongijäätmed suunatakse uue materjalina ringlusse, ohtlikud jäätmed kõrvaldatakse keskkonnaohutul viisil jne. 2024. aastal muutus biojäätmete tekkekohal kogumine korraldatud jäätmeveoga või kohtkompostimine kohustuslikuks ning seeläbi väheneb segaolmejäätmetes leiduvate biolagunevate jäätmete hulk. Kuivõrd biolagunevad jäätmed suurendavad ladestamisel kasvuhoonegaaside ning

keskkonnaohtliku nõrgvee teket, on antud muudatusel positiivne keskkonnamõju. Viru-Nigula vallas on ette nähtud võimalikult suures ulatuses jäätmete liigiti kogumine ning jäätmekava perioodil jätkub tegevus liigiti kogumise arendamisel.

Jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise keskkonnamõju

Viru-Nigula vallas suunatakse kogutud jäätmed vastavalt nende koostisele ja omadustele kas taaskasutamisele või kõrvaldamisele. Jäätmete taaskasutamine jäätmekäitluskohtades on seotud keskkonnariskide ja -häiringutega nagu müra, tolm, lõhn, heide vette ja pinnasesse ning välisõhku. Antud riske saab vältida keskkonnaseadustest ja parimast võimalikust tehnikast tulenevate nõuete järgimisega ning jäätmekäitleja vastutustundliku käitumisega. Eestis on jäätmekäitlejatel kohustus omada keskkonnaluba või keskkonnakompleksluba, mille andmise või muutmise käigus keskkonnamõjusid kaalutakse ning vajadusel viiakse läbi keskkonnamõjude (eel)hindamine. Suures plaanis on jäätmete taaskasutamisel positiivne keskkonnamõju, sest kasvuhoonegaaside heide väheneb. Taaskasutatud jäätmed asendavad looduslikke tooraineid, mille tootmisel kasutatakse suurel hulgal ressursse nagu vesi ja energia ning tekitatakse keskkonnamõju maale, pinnasele, pinna- ja põhjaveele, välisõhule ning elusloodusele ning ka inimeste tervisele ja varale.

Jäätmeseaduse § 17 lg-s 1 on sätestatud, et jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine, kaasa arvatud jäätmete ettevalmistamine kõrvaldamiseks, isegi kui toimingul on osaliselt teisene tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol.

Viru-Nigula vallas tekkinud jäätmeid, mida ei ole võimalik ringlusse võtta või taaskasutada, suunatakse kõrvaldamisele ehk põletamisele või prügilasse ladestamisele. Nii jäätmete põletamise kui ka prügilasse ladestamisega kaasnevad negatiivsed keskkonnamõjud eelkõige kasvuhoonegaaside emiteerimisega. 2021. aastal moodustas kasvuhoonegaaside teke jäätmesektoris suurima osa 60%-ga tahkete jäätmete ladestamine. Lisaks, juhul kui ei jälgita täies mahus seadustest tulenevaid nõudeid ja ei rakendata parimat võimalikku tehnikat, tekib jäätmete kõrvaldamisel ka häiringud nagu lõhn ja müra ning heited välisõhku, pinnasesse ja vette. Jäätmekava eesmärkideks on jäätmetekke vähendamine ning jäätmete liigiti kogumise suurendamine, mis kõrvaldatavate jäätmete koguseid vähendab, seega on jäätmekava eesmärkide täitmisel positiivne keskkonnamõju.